

Адыгэ Республикэм и Лышхъэ и Указ

Медалэу «Адыгеим и Шытхуэзехь»
зыфиорэр Р.М. Хьутым
фэгъэшшошэгъэным ехьылагъ

Адыгэ Республикэм ыпашхъэ гъэхъэ-
гъэ ин дэдэхэр зэрэщыригъэхэм ыкIи илъэ-
сыбэрэ Иоф зэришлагъэм апае медалэу
«Адыгеим и Шытхуэзехь» зыфиорэр
Хьут Рэщыд Махьмудэ ыкIом — Иоф-
шIэным иветеран фэгъэшшошэгъэнэу.

Адыгэ Республикэм и Лышхъэу
ТХЪАКЪУЩЫНЭ Аслъан

къ. Мыекъяупэ,
мэзает и 27-рэ, 2013-рэ илъэс
N 22

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм

Илъэсыбэ хьугъэу гуетыныгъэ фыригъэу
Иоф зэришIэрэм, физическэ культурэм-
рэ спортымрэ яхъхъоныгъэ илахьышхо
зэрэхишIыхъэрэм апае Адыгэ Республи-
ликэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и
Шытхуэ тамыгъэу «Законыр. Пшгъэ-
рылыр. Шыфыгъэр» зыфиорэр къы-
фагъэшшоагъэ Маншилина Лидие Ми-
хаил ыпхъум, Адыгэ Республикэм икъэ-
ралыгъо бюджет учреждениеу «Апшгъэ-
рэ спорт IэпIэсэныгъэмкIэ Адыгэ рес-
публикэ еджапIэ» зыфиорэм ипашэ спорт
ИофшIэнымкIэ игуадзэ.

Лышхъэм и ИофшIэгъу зэIукIэгъухэр

Адыгэ Республикэм и Лышхъэу Тхьакъушынэ Аслъан Дунэе Черкес Ассоциацием ипрезидентэу Сохъурэкъо Хьаути, Къэбэртэе-Бэлъ-къар Республикэм иобщественнэ организациеу «Адыгэ Хасэм» итхьаматэу, шIэныгъэхэмкIэ Дунэе адыгэ академием ивице-прези-дентэу ХьэшIуцIэ Мухъэмэд, Краснодар краим имуниципальнэ обра-зованиехъу Шытхъэлэ ыкIи Динской районхэм яадминистрациехэм япашэхъу Иван Имгрунтрэ Сергей Жиленкэмрэ, биологие шIэны-гъэхэмкIэ докторэу, профессорэу, Урысые мэкъу-мэщ академием ичлен-корреспондентэу, УФ-м, Пшызэ шьолыр ыкIи Адыгеим ишIэныгъэхэмкIэ язаслуженнэ ИофшIэшхоу Шэуджэн Асхъад, эко-номикэмрэ гъэорышIэнымрэ яинститут иректорэу Iэшъынэ Юныс, Пшызэ къэралыгъо аграрнэ университетым идеканэу Иван Лебедев-скэм тыгъуасэ аIукIагъ.

Иофтхьабзэм республикэм и Лышхъэ пэублэ псалгъэ къыщишIызэ хьакIэхэм шIуфэс къарихыгъ. Зэгъунэгъу ыкIи зэ-къош шьолыргъэм лъэныкъо зэфэ-шхъафхэмкIэ язэпхыныгъэ, лIэшIэгъу пчъагъэхэм къаклоцI азыфагу илъ хьугъэ

ныбджэгъуныгъэр тапэки гъэпытэгъэн-хэм фэшI нахьыбэрэ зэIукIэнхэ зэрэфэ-ер къыIуагъ. Экономикэм, гъэсэныгъэм, шIэныгъэм, нэмыкIэхэм хэхъоныгъэхэр ашIыныхэм зэгъусэхъу дэлэжъэнхэм мэхъанэшхо зэригъэ хигъэунафыкIыгъ.

АР-м и Лышхъэу Тхьакъушынэ Ас-лъан гъэсэныгъэмкIэ Урысые Академи-ем иакадемик зэрэхъугъэр къэзыушыхъа-тырэ дипломыр бэмышIэу къыратыжыгъ. Ащ фэшI къызэрэгъуоигъэхэм ацIэкIэ республикэм ипашэ къыфэгъушIуагъ ыкIи тапэки гъэхъагъэхэр ышIыныхъу къыфэ-лъэуагъ профессорэу Шэуджэн Асхъад. ГъэсэныгъэмкIэ Урысые Академием идействительнэ член Адыгеим апэруу иIэ зэрэхъугъэм лъэпкъымкIэ мэхъанэшхо иIэу зэрэщытыр ащ къыхигъэщыгъ.

Нэужым гушыIэр зыштэгъэ Хьэшъу-цIэ Мухъэмэд шIэныгъэхэмкIэ Дунэе адыгэ академием зэрэхъагъэхэр къэ-зыушыхъагырэ тхылхэр зэIукIэгъум хэ-лэжъэгъэ нэгырэ заулэмэ аритыжы-гъэх.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

Сурэтыр А. Гусевым тырихыгъ.

ПАРЛАМЕНТЫМ ИМЭФЭКИ ЗЭХЭСЫГЪУ

КъызэтынэкIыгъэ илъэсыр ПарламентымкIэ юбилейнэу шы-тыгъ. Ар зызэхашагъэр 2012-рэ илъэсым илъэс 20 хьугъэ. Ащ ехьылIэгъэ Иофыгъо зэфэшхъаф-хэр илъэс реным Адыгеим шыкIуагъэх. Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ музей къэгъэлэгъон къышчызIуахыгъагъ, мэфэкиым ехьылIэгъэ тхыгъэхэр республикэ гъэзетхэм, журналэу «Къыблэ-Урысые Парламент Ассоциаци-ем и Вестник» зыфиорэм къы-хаутыгъагъэх, Къэралыгъо Советым — Хасэм ИофшIэн гъэзет-хэм нахъ дэгъоу къащыгъэлэгъ-гъогъэным ехьылIэгъэ зэнэкъо-къу зэхашэгъагъ, Къэралыгъо Советым — Хасэм ишIуахъагъын зэрылэ спорт зэнэкъокухэр рекIокIыгъэх, къыдагъэкIыгъ Парламентым ишIэгъэ тамыгъэу «Адыгэ Республикэм и Къэралы-гъо Совет — Хасэр. Илъэс XX» зыфиорэр. А Иофыгъо пстэумэ якIэух зэхашъу шытыгъ тыгъуа-сэ, гъэтхапэм и 1-м, Адыгэ Рес-публикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм шыкIогъэ мэфэки зэхэсы-гъор.

Ащ хэлэжъагъэх Адыгэ Рес-публикэм и Лышхъэу, Парла-ментым ишIэгъэкIэгъу заулэ яде-путатыгъэу Тхьакъушынэ Аслъан, Адыгеим иапэрэ Президентэу

Тарихъ мэхъанэу иIэр агу къагъэкIыжыгъ

Джарымэ Аслъан, Къэралыгъо Советым — Хасэм иапэрэ зэIу-гъэкIэгъу и Тхьамэтагъэу, феде-ральнэ инспектор шхъаIэу Адыгеим шыIэ ЛыIужъу Адам, Премьер-министрэу КъумпIыл Мурат, Парламентыр зызэхаша-гъэм къышыублагъэу ащ изэIу-гъэкIэгъухэм ядепутатыгъэхэр.

Мэфэки зэхашъэр пэублэ гушы-IэкIэ къызэIуихыгъ ыкIи зэри-шагъ Къэралыгъо Советым — Хасэм и Тхьаматэу бэмышIэу ха-дзыгъэ Владимир Нарожнэм. Ащ гушыIэр ритыгъ Адыгеим и Лы-шхъэу Тхьакъушынэ Аслъан.

Зэхэсыгъом хэлэжъагъэхэм за-фигъазэгъэ, Лышхъэм гушыIэу къышIыгъэм шыхигъэунафы-кIыгъ Адыгеим къэралыгъо лъа-псэ егъэгъотыгъэнымкIэ ыкIи ха-бзэм тегъэпсыкIыгъэу ащ ишы-

кIэгъэ ухъазырыныгъэхэр зэшIо-хыгъэнхэмкIэ Парламентым мэхъанэшхоу иIэр. Парламентыр зэрэхашагъэр Адыгеим иполи-тикэ, социальнэ, экономикэ шы-лакIэ уахътэм диштэу хэхъоны-гъэхэр егъэшIыгъэнхэм игъэза-плэу зэрэщытыр пстэуми агу къы-гъэкIыжыгъ. Непэ Адыгеим шы-Iэныгъэм илъэныкъо пстэумкIи зыпкытыныгъэ илыным депу-тат корпусым илахьышIу зэрэхи-шыхъэрэр, гъэцэкIэкIо ыкIи хэ-бзэишхъэхэ къулыкIухэм аIэ зэ-кIэдзагъэу нахьыбэу шIуагъэ къызэратышIтым тегъэпсыкIыгъэу яИофшIэн зэрэхашъэрэр къы-Iуагъ. Парламентыр зызэхашагъэр илъэс тIокI зэрэхъугъэм фэшI зэ-хэсыгъом хэлэжъагъэхэм афэгъу-шIуагъ, насыпышIохъу, псауны-гъэ пыгъэ яIэнэу, тапэки шыIэны-

гъэм къыгъэуцурэ Иофыгъохэм чанэу ахэлэжъэнхэ алъэкIынуэ афиIуагъ.

Къэралыгъо Советым — Ха-сэм гъогоу къыкIугъэм ехьылIэгъэ гушыIэ къышIыгъ Парламен-тым и Тхьаматэу Владимир На-роожнэм. КъызэриIуагъэмкIэ, зэ-IугъэкIэгъуитфым ядепутатхъу хадзыгъэхэр зэкIэмкIи нэгырэ 229-рэ мэхъух. ГухэкI нахъ мы-шIэми, илъэс зэкIэлъыкIохэм де-путатыгъэхъу нэгырабэмэ ядунай ахъожыгъ. ЗэкIэ ахэм ацIэхэр къыриIуагъ ыкIи игъоу зэригъэ-гъугъэм тетэу зэхэсыгъом хэлэ-жъагъэхэр ахэм афэшIыгъуагъэх.

Владимир Нарожнэр Парла-ментым итарихъкIэ анахъ шхъа-Iэхэм къащыуцугъ. Агу къыгъэ-кIыжыгъэ народнэ депутатхэм я Адыгэ хэку Совет 1990-рэ илъэ-сым чъэпыогъум и 5-м иIэгъэ сессием шашIыгъэ унашъом Адыгеим иполитикэ шылакIэкIэ мэхъанэу иIагъэр, 1991-рэ илъэ-сым бэдзэогъум и 3-м Урысые Федерацием и Апшгъэрэ Совет Адыгэ автоном хэкур Адыгэ Со-ветскэ Социалистическэ Респу-бликэ шIыжыгъэным ехьылIэгъэ унашъо зэришIыгъагъэр, джащ фэдэу мэхъанэ ин зилэ хьугъэ-шIагъэхэр зыщыIэгъэхэ мафэхэм ягугъу къышIыгъ.

Зэхэсыгъом къырагъэблэгъа-гъэхэм ашышхэр къэгъушылагъэх, илъэс зэкIэлъыкIохэм япхыгъэ шIэгъэу яIэхэр къыралотыкIы-гъэх, Парламентым иапэрэ зэIу-гъэкIэгъу ИофшIэн шэны фэхъу-гъагъэхэр джы къызнэсыгъэм ащ хэтхэм зэрэлагъэкIуатэхэрэр, зэ-рагъэбагъохэрэр къыралоты-кIыгъ, ясэньхатэгъухэм афэгъу-шIуагъэх. Ахэм ашышхы Парла-ментым иапэрэ Тхьамэтагъэу ЛыIужъу Адам, Парламентыр палатитIоу зыщэтым ЛыкIо-хэмкIэ Советым и Тхьамэтагъэу Татьяна Петровар, Республи-кэмкIэ Советым и Тхьамэтагъэу, джыри депутатэу Тхьаркхъо Мухъарбий, депутатыгъэхъу Ма-миекьо Кимэ, Александр Доро-феевыр, КIэлэ Къадыр, Николай Демчук, Адыгэ Республикэм и Апшгъэрэ хьыкум и Тхьаматэу Трэхъо Аслъан, Нина Коновало-вар, Анатолий Осокиныр, Уды-кIэко Юрэ.

ИкIэухым зэкIэ депутатхэм аратыгъ Парламентыр илъэс тIокI зэрэхъугъэм ехьылIэгъэ юби-лей тамыгъэу «Къэралыгъо Со-ветыр — Хасэр. Илъэс XX» зы-фиорэр. Пстэуми апэ ар Адыгэ Республикэм и Лышхъэу Тхьа-кIушынэ Аслъан ыбгъэ халхъагъ.

СЭХЪУТЭ Нурбий.

Хэклодагъэхэри щыIэх

Мэзаем и 28-м пчыхъэм сыхъатыр 8-м ыныкIохэм адэжъ псэупIэу Яблоневскэм дэт фэтэрыбэ унэм ащыщэу урамэу Гагариным ыцIэ зыхьырым тетым машIом зыкыщиштагъ. Ащ нэбгыритIу хэклодагъ. Ахэр мы унэм щыпсэуштыгъэхэу илэс 63-рэ ыкIи 64-рэ зыныбжыгъэхэ бзылфыгъэрэ хулыфыгъэрэ. Шъобж

зытецагъэ къахэжыгъэп.

Къатишмэ ыкIи унэм икIашъо ащыпсэухэрэр кычIашыгъэх, я 5-рэ яблоневскэ гурыт еджапIэм чIагъэтысхъагъэх. ОшIэ-дэмышIэ Иофым хэфагъэхэм психологическэ IэпыIэгъу арагъэгъотыгъ. ГуIэхэрэр зытеонхэ альэкIышт телефони кызэуахыгъ — 8(8772) 56-80-78.

ОшIэ-дэмышIэ ИофхэмкIэ УФ-м и Министерствэ АР-мкIэ и ГъэлорышIапIэ ичIыпIэ къулыкIу ипашэ иIэпыIэгъоу Сергей Сергеевым кызэриIуагъэмкIэ, машIор кызыщехъагъэр унэ кIашъор ары. Нэужым ащ унашъхъэм зыритыгъ, квадратнэ метрэ 300 фэдиз зэлыкIугъ. Унэм иинагъэ зэкIэмкIи квадратнэ метрэ 600 фэдиз мэхъу.

ТэхъутэмыкIое ыкIи Теуцожь районхэм, Адыгэкъалэ, Краснодар къарыкIыгъэ мэшIогъэкIосэ къулыкIухэр ошIэ-дэмышIэ Иофым идэгъэзыжын хэлэжъагъэх. Сыхъатыр 10-м тактикэ 15-кIэ хэхагъэу машIом игъэкIосэн зэраухыгъэмкIэ ахэм макъэ къагъэлугъ. Джырэ уахътэм цыфхэм ящылэныгъэкIэ шынагъо зи щылэжъэп. Унэм кычIашыгъагъэхэм ащыщхэр япсэупIэхэм якIужыгъэх. Нэбгырэ 16-м, ахэм ащыщэу 5-р зыныбж

имыкIугъэх, зэрысыштхэр къафагъотыгъ, шхын стырым шагъагIэхэрэп.

Унэм ипашэ кытыгъэ пчъагъэхэмкIэ, ащ нэбгырэ 39-рэ щыпсэоу тхыгъэхэм ахэт, ау зэрашIыгъагIэм пае кычIэхъажыныу игъо ифагъэр нах макI.

Муниципальнэ гъэпсыкIэ зиIэ «ТэхъутэмыкIое районым» оперативнэ штаб щызэхашагъ, ащ полицием ирайон къулыкIу хэтхэм Иоф шашIэ.

ЗипсэупIэхэр къэзыбгынагъэхэм ящынэгъончъагъэ, ахэм ямылыкIу джащ фэдэу полицием иIофышIэхэм къагъэгъунэ, машIор кызыщыхъугъэм ыкIи хъакIэшэу цыфхэр зэрагъэгъэтысхъагъэхэм урамхэм ящынэгъончъагъэ лъыплъэрэ къулыкIу иIофышIэхэр аIуагъэу-цуагъэх.

МашIор къэжъуным ушъхагъоу фэхъугъэр хэбзухъумэкIо ыкIи мэшIогъэкIосэ къулыкIухэм агъэунафы.

• КъэбарыкIэхэр • КъэбарыкIэхэр • КъэбарыкIэхэр • КъэбарыкIэхэр •

Анахь дэгъухэм щысэ атетэжъугъэх

Адыгэ Республикэм ит псэупIэхэм ясанитарнэ зытет шапхъэхэм адиштэныр, урамхэм ямызакъоу, тыдэки щылэ хэклир угъоигъэныр ыкIи дэщыгъэныр пшъэрылъ шъхъалэхэм зэу зэращыщыр мызэу-мытIоу кыыхигъэщыгъ АР-м и ЛIышъхъэу ТхъакIушынэ Аслъан. АщкIэ пшъэдэклижъ зыхьышт цыфхэр муниципальнэ образованиехэм ащигъэнэ-фагъэх. Мы аужырэ илэсхэр пштэмэ, хэушъхафыкIыгъэ техникэу республикэм кыилэкIэхъагъэри макIэп. Ахэр псэупIэхэм атырагосагъэхэу агъэфедэх. Арэу щыт нахь мышIэми, мы лъэныкъомкIэ непэ гумэкIыгъуабэ зэрэщылэр нафэ. Хэклэу цыфхэм къыратэкъурэр жьыбгъэм зэрилъэсагъэу е ар зыклоцIылъ Iалъмэкъхэр хъэхэм зэхачунтхъагъэхэу бэрэ урехьылIэ. Сыда хэклипIэу щылэр? Пшъэдэклижъ зыхьырэ пащэхэм, къулыкIухэм яIоф зэрагъэцакIэрэм уигъэрэзэнэу шыта? Мы упчIэхэр республикэм щыпсэурэ цыфхэм афэдгъэзагъэх.

Руслъан, илэс 33-рэ ыныбжъ, Мыекъуапэ щэпсэу:

— СиIофшIэн епхыгъэу чIыпIэ зэфэшъхъафхэм бэрэ сагъакIоу кыыхэкли. Ахэм ащыслъэгъурэм егъэпшагъэмэ, тисанитарнэ зытет зэрэнахьышIур кыыхэзгъэщымэ сшIоигъу. Ау ащ даклоу непэ мы лъэныкъомкIэ гумэкIыгъохэр зэрэщылэри нафэ. Къэлэ гупчэм нахь пэлудзыгъэ чIыналъэхэм

хэклир бэу ащыолъэгъу. Ащ иугъоин ыкIи идэщын фэгъэгъэ къулыкIухэм яIофшIэн зэрэзэхашэрэм обществэр ыгъэразэрэп, ащ сэри десэгъаштэ. Хэклим имызакъоу, зэхэклихъагъэу, уцыжыыр атизэу урамхэм, унэ Iупэхэм уарехьылIэ. Мыщ цыфхэм ялажъэ хэлъэу сэлъытэ. Къинэп ныIа, уиунэ пчъэлупэ бгъэкъэбзэныр, хэклир Iупшыныр. Сыфай ыпэкIэ зэрэщытыгъэу, анахь къэлэ

къабзэхэм ясатыр Мыекъуапэ пыгъэу хэуцожьыну. АщкIэ лъэшэу тыщэгугъы муниципальнэ образованием ипэщакIэу агъэнэфэгъэ Александр Наролиным.

Н. Яворская, илэс 74-рэ ыныбжъ, ТэхъутэмыкIое районым щыц:

— Хэклим идэщын фэгъэгъэ къулыкIухэм яIофшIэн зэрэзэхашэрэм сэ сшъхъэкIэ сигъэразэрэп. Республикэм инэмькI муниципальнэ образованием мы лъэныкъомкIэ Иофхэм язытет тIэкли уигъэрэзэнэу щытмэ, тэ тирайон шIоим «етхьалэ». Мыщ фэгъэгъэу къулыкIухэм ямызакъоу цыфхэри гумэкIыгъом идэгъэзыжын хэлэжъэнхэ фае. ЫпэкIэ зэхашэщытыгъэ шIыхъафхэм, нэмькI Иофтхъабзэхэм къафэдгъэгъэжымым ишIогъэшхо къэклонэу сэлъытэ.

Хъут Гошнагъу, къуаджэу Джэджэхъаблэ щыц:

— Хэклим иугъоин ыкIи идэщын ылъэныкъокIэ гумэ-

кIыгъо тыхэтыгъ. Къуаджэм ихэклитэкъупIэ тыпэблагъэу тыщысыти, ащ мэ Iаеу кыпи-хырэр къытлыгIэсыщытыгъ, шIоир псыхъом хэхъажыщытыгъ. Джэджэхъаблэ псэупIэ коим иадминистрация ипашэу ХъэшхъуаныкIо Мыхъамэт зыхадз нэуж Иофхэм язытет бэкIэ нахьышIу хъугъэ. Къуаджэм къыратыгъэ тракторыр къекIокIыгъэ хэклир еугъоин, ар хэклитэкъупIэм ещэ, цыфхэм яжы къащэжыгъ. ШIыхъафхэр зэхашэх, цыфхэр зэдэлэпыIэгъэхэзэ къауджэм исанитарнэ зытет нахьышIу ашы.

Мыекъопэ районым ичIыпIэ зэфэшъхъафхэм, икIушъхъэхэм защызгъэпсэфыхэрэм япчъагъэ мы аужырэ илэсхэм хэшIыкIэу хэхъуагъ. Ахэр Урысыем ишIолъыр зэфэшъхъафхэм

къарэкIых. Адыгеим ичIыопс зэрэдахэм, мыщ зэрэщырэхъатым цыфхэр къырешалIэх. ТикIушъхъэхэм защызгъэпсэфыгъэ хъакIэхэм ащыщыбэхэм кыкIэлъыкIорэ илэсми къагъэгъэжъэу кыыхэкли. Ахэм тишIолъыр ашIогупсэф, бысымхэр кызызэрапэгъокIыхэрэм егъэразэх. Ау зэкIэми Иофыгъо, щыкIэгъэ шъхъалэу кыыхагъэщырэр зыгъэпсэфыпIэхэм хэклир бэу зэраулыр, ар игъом зэрэIуамыщырэр ары. Мы гумэкIыгъор дэгъэзыжыгъэным фэшI республикэм, муниципальнэ образованием ипашэхэм ашIэрэр макIэп. АР-м и ЛIышъхъэу ТхъакIушынэ Аслъан мы лъэныкъомкIэ пшъэрылъ гъэнафагъэхэр къафигъэуцугъэх, ахэр гъэцэклагъэ зэрэхурэм ежъ ышъхъэкIэ лъэплъэ. Ау ежъ цыфхэри тIэкли егупшысэхэ, Iэклиб къэралхэм зэрэащIэу хэклэу къапыкIыгъэр аугъоижыным ыкIи ар чIыпIэ гъэнафагъэм ращэлIэжыным зырагъэсэн фае.

Иофхэм язытет нахьышIу хъуным тыщэгугъы. ЫпэкIэ кызызэрэтуагъэу нэмькI шIолъырхэм ялгытыгъэмэ, Адыгеим исанитарнэ зытет бэкIэ нахьышIу. Ау сыдигъуи щысэ зытепхын фаер анахь дэгъухэр ары, ар зыщытэшъумыгъэгъэгъушш.

ТХЪЭРКЪОХЪО Адам.
Сурэтхэр Iэшъынэ Аслъан тырихыгъэх.

Пэщаклэ агъэнэфагъ

Зэлухыгъэ Iахъзэхэлъ обществэу «Темыр Кавказым изыгъэспэфыпхэр» зыфиIорэм ипащэхэм ясовет итхьаматэу хадзыгъ Максим Быстровыр. УФ-м и Президент Темыр Кавказ федеральнэ шьолырымклэ иполномочнэ лыкIо игуадзэу ащ Iоф ышIэщтыгъ. Федеральнэ гъэцIокIо кьулыкьухэм яIэнэтIэ зэфэшхьафхэм джащ фэдэу Максим Быстровыр атегъгъ. Экономическэ шьолыыр хэхыгъэхэм ягъэIорышIэнклэ федеральнэ агентствэм, экономикэ хэхьоныгъэмклэ ыкIи сатыумклэ, шьолыыр хэхьоныгъэмклэ Министерствэхэм, УФ-м промышленностымклэ ыкIи зтегъэспсыхьанымклэ идепартамент ащылэжъагъ. Шьугу къэдгъэкIыжын, блэкIыгъэ мазэм и 6-м Шьачэ щыкIорэ олимпийскэ псэолъэшIыныр зеуплэкIум, ащышхэр кызыщаухынэу щытыгъэ пIалъэм зэрэшIокIыгъэхэм ыкIи уасэр лъэшэу зэрэдэкIоягъэм Урысыем и Президент агъэрэзагъэп. ПсэолъэшIыныр зылэ илыгъэр хьызмэтшIа-

пIэу Ахмед Билаловыр зыпэщэгъэр ары.

Мы Iофым зэшIохыкIэ кыфагъотынэу Президентым пшъэрылъ афишыгъагъ ыкIи вице-премьеру Дмитрий Козак иджэуапыгъ Урысыем и Олимпийскэ комитет ивице-президентэу, «Темыр Кавказым изыгъэспэфыпхэр» япащэхэм ясовет итхьаматэ IэнатIэхэм зэратырашщтыр. «Темыр Кавказым изыгъэспэфыпхэр» зыфиIорэ зэлухыгъэ Iахъзэхэлъ обществэм зэшIуихышщтыгъэ Iофхэм яуплэкIун Генеральнэ прокуратурэр джырэ уахътэм пыл.

Зигугъу къэтшIыгъэ обществэр 2010-рэ илъэсым зехащэгъагъ. Ащ пшъэрылъэу иIэр Адыеим, КъБР-м, КъШР-м, Темыр Осетием ыкIи Дагъыстан ащагъэнэфагъэ кьушхъэ-пцыкьо зыгъэспэфыпIэхэм яшIын ащигъэIорышIэныр ары. Зэрагъэнафэщтыгъэмклэ, 2020-рэ илъэсым нэс «Лэгъо-Накъ» зыфиIорэ кьушхъэ-пцыкьо зыгъэспэфыпIэ Адыеим щашIын фае.

ГЪЭТХЭ ГУБГЪОР

Гектар мин 27-м яшIушIагъэх

Республикэм мэкъу-мэщымклэ и Министерствэ кызыртыгъэмклэ, бжыхъэсэ гектар мин 97,9-м ехъоу къагъэкIыгъэм щыщэу тыгъуасэ ехъулIэу минеральнэ чIыгъэшIухэмклэ зэшIушIагъэхэр гектар мин 44-м къехъугъ. Районхэм бжыхъэсэ гектар пчъагъэу зыщышIушIагъэхэр: Джаджэр — мин 14-м ехъу, Теуцожьыр — мини 3,7-м фэдиз, Красногвардейскэр — мини 3-м ехъу, Шэуджэныр — мини 2,3-рэ, Кошхьаблэр — мин 1,6-м фэдиз, Тэхьутэмькьуаер — мин 1,2-м фэдиз, Мыекьуапэр — 660-рэ.

Республикэм зэкIэ кышъагъэкIыгъэ бжыхъэ коц гектар мин 76,8-м ехъум щыщэу гектар мин 23-м фэдизым, хъэ гектар мин 14-м ехъум щыщэу гектар мини 4-м ехъум чIыгъэшIухэмклэ яшIушIагъэх.

Минеральнэ чIыгъэшIу зэфэшхьафхэу хьызмэтшIапIэхэм ящыкIэгъэ тонн мин 25-м ехъум щыщэу тонн мин 19,4-рэ кызылэкIагъэхьагъ.

Чылэпхъэ зэфэшхьафэу гъатхэм ящыкIэгъэщт центнер мин 18,3-м фэдизым щыщэу хьазырэу яIэр центнер мин 14-м ехъу.

ЛIЭХЪУСЭЖЪ Хьаджэртбый.

ГЪЭТХАПЭМ

гъатхэ щыIэщта?

КIымафэм иаужырэ мазэ тухыгъэми, гъатхэр кыхьаным дэгъуэжъошщтэп. Адыгэ Республикэм игидрометеогупчэ ар пэшIорыгъэшъэу ыгъэунэ-фыгъ. Ащ иIофышIэхэм кызырало-рэмклэ, гъэтхапэм ом изытет зыпкIимытэу бэрэ кыхьэкIы, мыгъи ащ фэдэщт.

Мэфэ зытIукIэ республикэм чьылэр кынынэщт, ос цIынэ къесыщт. Чьылэу градуси 8 фэдиз щыIэщт, ау бзылфыгъэхэм я Мафэ ехъулIэу нахь къэфэбэщтэу аIо. Мазэм ыкIэм мафэхэр кыхьэкIышщтых градус 20-м блэкIырэ фабэ щыIэу.

Гъэтхапэр анахь фэбагъэу кызышIэжьырэ лъэхьаныр 1990-рэ илъэсым тефэ. Ащыгъум термометрэм градус 30-м ехъу кыгъэлъагъошщтыгъ, анахь зыщычьылэгъэ лъэхьаныр 1983-рэ илъэсыр ары — щтыргъукIыр градус 20-м ехъушщтыгъ.

Мыгъэрэ гъэтхапэр ошх-осхэмклэ байшщт, мэкъу-мэш IофшIэным пылхэмклэ ом изытет уигъэрэзэщтэу алыгъэ.

• Къэбарыклэхэр • Къэбарыклэхэр • Къэбарыклэхэр • Къэбарыклэхэр •

ЯIофшIагъэхэмклэ тарихъым хэхъагъэх

Псауныгъэм икъэухъумэн гъэхьагъэ щызышIыгъэу, общественнэ IофшIэным мыпшъыжъэу пылгыгъэ врач цIэрыIоу Василий Соловьевыр кызыхъугъэр илъэси 150-рэ зэрэхъугъэр Мыекьуапэ шыагъэунэ-фыкIы. Джащ игъусэу хагъэунэфыкIы Соловьев зэшыхэу Василийрэ Алексейрэ ацIэкIэ агъэнэфагъэ муниципальнэ шIухьафтыныр заухэсыгъэр илъэс 20 зэрэхъурэри.

А илъэсхэм къаIоцI Мыекьуапэ щыпсэурэ нэбгырэ 53-мэ а шIухьафтыныр афагъэшъошагъ. Ахэр Соловьев зэшыхэм яIофшIагъэ лъагъэкIуатэзэ, гъэсэныгъэм, псауныгъэр кьэухъумэгъэным, культурэм, общественнэ-политическэ щыIакIэм ялахьышIу хэзыашIыхьагъэхэр арых.

Соловьев зэшыхэр я XIX-рэ лIэшIэгъум ия 90-рэ илъэсхэр ары Мыекьуапэ кызыдэхьагъэхэр. Нахьыжьыр, Василий, къэлэ сымэдэжщым иземскэ врачыгъ, ащ нэужым къалэм кышъэжыгъэ ышнахьыкIэу Алексей, хирург ныбжьыкIэр. А лъэхьаным Кавказым «къагъаIошщтыгъэх» шъхьафитныгъэм фэблэрэ, пачыхьэгъум дезымгъэештэрэ цыфхэр. Щэч хэлъэп мы зэшитIум Урысыем игуберниехэм, икъэлэшхохэм врач цIэрыIо хъугъэхэу ащыпсэунхэ зэралъэкIышщтыгъагъэм, ау политическэ

шIошхъуныгъэу яIэм ахэр нэмыкI гъогу тырицагъэх. ЗэшитIуми врачыр егъэзыгъэ цыфхэм тыди IэпыIэгъу ащыфэхун, гъэсэныгъэм ахэр фэщэгъэнхэм мыпшъыжъэу пылын фаеу алыгъэщтыгъ.

Мы врач цIэрыIохэм, просветительхэм, общественнэ IофышIэшхохэм псауныгъэр къэухъумэгъэным, гъэсэныгъэм, культурэм алъэныкьокIэ тикъалэ Iофышхоу шашIагъ. Апэрэ мафэхэм къащегъэжъагъэу Василий сымаджэу кьеуалIэхэрэм цыхъэшхо, лъытэныгъэшхо фашIэу щытыгъ. Ащ иIофшIэн зыщыригъэжъагъагъэр къэлэу управэм бэджэндэу ыштэгъэгъэ унэ унэ цыкIоу пIэклор 15 зэрагъэуцогъагъэр ары. Ахэм ахэтыгъэх сабыи кызыфэхунэу щыт бзылфыгъэхэм апаехэри. Щэч хэлъыгъэп сымэдэжэщ шIыгъэн, ар зыдэщытщт чIыпIэр къаIыхыгъэн зэрэфэягъэм. Къэлэ управэм Василий Федор ыкIор зыхъэхэм, псэолъэшIын Iофхэмклэ комиссие зэхиччэн ылъэкIыгъ, еж ащ ипэщагъ. ЫкIи 1899-рэ илъэсым агъэуцугъ апэрэ корпусэу нэбгырэ 40-м ателытэгъагъэр. Псыхъоу Шъхьагуашэ ар пэблагъэу агъэуцугъагъ, непэ кызынзсыгъэми а чIыпIэм унэр щыт.

Хирургиемклэ отделением Iофхэр дэгъоу щызэпыфэщтыгъэх хирург ныбжьыкIэхэр

кызырэкIуагъэхэм ишIуагъэкIэ. Сымэдэжэщ цыкIум 1914-рэ илъэсым нэс тIэклутIэклэу хахъошщтыгъ. Апэрэ дунэе заом илъэхьан агъэуцугъэгъэ псэуальэу тIоу зтегъыгъэр гинекологиерэ акушерствэмрэ алъэныкьокIэ лъэхьаным диштэрэ медицинэ учреждениеу хъугъагъэ. Ащ ишIын пэлухъэгъэ мылкъум щыщ къэлэ управэм кытIупышщтыгъ, ау нахьыбэу ар зыпшIэ ифагъэр шIушIэным пылгыгъэ цыфхэу Iофыгъоу зыуж ихьагъэхэм имэхьанэ икьоу кызыгурыIошщтыгъэхэр ары.

Псыхъоу Шъхьагуашэ иадырабгъукIэ Василий Соловьевыр икIэщакIоу кышчызIуахыгъагъ реальнэ ыкIи горскэ училищхэм ачIэс кIэлэцIыкIухэм апае санаторий. Ащ ыпкIэ хэммылэу щыIазэщтыгъэх анахь зыщыкIагъэхэм. Мы училищхэм Василий врачэу Iоф ащишIагъ илъэс 25-рэ (1924-рэ илъэсым нэс). А лъэхьанхэм яшыхьатышIу Соловьев зэшхэм яунэ-музеу Мыекьуапэ дэтыр. Мы лIакъом итарихъ, а зэшхэм яшIушIагъэ кьэухъумэгъэным, кьэгъэнэгъэным икIэщэIуагъэу Василий ыпхъоу Варварэ дунаим зехыжым ыуж унэм къэкIожьыгъ ащ ипхьорэльфэу Глеб Григорьевырэ ишхъэгъусэу Ларисэрэ. Мы бзылфыгъэр ары нэужым унэри, Соловьев зэшхэм апыл тарихъри кьэгъэнэгъэнхэр лъызыгъэкIотагъэр.

Мы унэм бэрэ къаIошщтыгъэх Соловьевхэм ялIэуж ныб-

жыкIэхэр. Санкт-Петербург кыкIышщтыгъ Соловьевхэм яныбджэгъугъэу, ипшысэхэмклэ зэлъашIэщтыгъэ Е.Л. Шварц ипхьорэльфэу М.О. Крыжановская. Ахэр зэкIэ зэдэлэжхэзэ унэ-музеир агъэцэкIэжышщтыгъ, ямылкъукIэ алыгъыгъ.

ИкIыгъэ илъэсым Лариса Григорьевар дунаим ехыжыгъ, джы Соловьевхэм ятарихъ иухъумакIор дирижер цIэрыIоу, Урысыем изаслуженнэ артистэу Андрей Семеновыр ары. БэмышIэу Мыекьуапэ щызхашщтыгъэ конференцием ар хэлэжъагъ.

Василий врачэу Iоф зишIэгъэ апэрэ илъэси 10-м кыкIоцI къалэм зы культурнэ Iофтхьабзэ щырекIокIыгъэп ар хэмылажъэу. Мы зэшхэм яунэ къалэм икультурнэ ыкIи иполи-

тическэ щыIакIэ ипчэгъоу щытыгъ. Василийрэ Алексейрэ Мыекьуапэ щызхашщтыгъагъ театральнэ обществэ. Репертуарым ахэр тегушIэщтыгъэх, репетициехэр ашIышщтыгъ, спектакльхэр къагъэлъагъошщтыгъ. Политическэ Iофыгъохэм афэгъэхьыгъэ шъэф зIуыкIэгъухэу ахэм яунэ щыкIошщтыгъэхэм ахэлажъэ-щтыгъэх революционеркэу Софья Дальняра, Урысыем исоциал-демократическэ партия хэтыгъэу Альшуллер, марксистэу Андрей Жуковскэр, зэшхьэгъусэ Домашевскэхэр, докторэу Лев Шварц, нэмыкIыбэхэри.

Илъэсхэр кIуагъэх, ау сурэтэу, тхыгъэу кьэнагъэхэм зэхэуфыкIыгъэу танIэу кырагъэуцэ а лIы од нэшхэу ищыгъэу зышхьац фыжы хьугъэр зыфэдэгъэ цыфыр. Ащ итеплэ кыIуатэщтыгъ игушхъэбаиныгъэ зэрэиныгъэр, цыфхэр шIу зэрилэгушщтыгъэхэр, ахэм игъашIэм зэрафэшщыпкьагъэр.

ЕЛЕНА Малышева.

Тхыгъэм щыгъэфэдагъэх Лариса Григорьевам игукъэкIыжъхэр.

Джыри нэбгырищ кыычIагъэщыгъ

Кошын IофхэмкIэ хэбзэгъэуцугъэу щы-
Iэхэр зыукъохэрэр кыххэгъэщыгъэнымкIэ
IофшIэнхэр Адыгеим щылъагъэкIуатэх.
Азербайджан ицIыфхэу нэбгырищ фиты-
ныгъэ ямыIэу УФ-м кыххыагъэхэу ыкIи хэб-
зэнчъэу Iоф ашIэу Мыекъуапэ псэуалъэу
пашIыхэрэм ащыщ шагъэунэфыгъэх.

Хыкумхэм яIофшIэн ирэхъатныгъэ
лпыплгъэрэ хыкум приставхэм якъулы-
къушIэхэм къаIэкIэхъгъэ гъэцэкIэн тхылъ-
хэм кыызэрадэлъытагъэу, IэкIыбым кы-
кIыгъэ нэбгырищым егъэзыгъэкIэ икIыгъэ
мазэм и 27-м къэралыгъор къарагъэбгы-
нагъ.

— Илъэс 39-рэ, 25-рэ ыкIи 22-рэ зы-
ныбжъ кIэлищым къэралыгъор къара-
гъэбгынэным пае Ставропольскэ краим ит
къалэу Минеральные Воды иаэропорт хы-
кум приставхэм нагъэсыгъэх. «Минераль-
ные Воды — Баку» зыфиIорэ рейсымкIэ
ахэр Азербайджан атIупщыжыгъэх, Уры-
сыем джы кызыкIошгъушIтхэр илъэситф
зыгъешIэрэ нэуж, — кышыагъэщыгъ хы-
кум приставхэм яфедеральнэ къулыкъу
АР-мкIэ и ГъэIорышIаплэ ипресс-къулыкъу.

социальнэ Iофыгъохэр

МэзитIум — миллионным ехъу

ЩыIэныгъэм чIыплэ кIын ри-
гъэуцогъэ унагъохэм, тхыамыкIа-
гъоу къафыкъокIырэм (машIом,
псым зэрар зэрихыгъэхэм, сымэджэ-
хылыгъэхэу нэмыкI чIыплэ горэм
кышызэIэзэнхэ фаехэм, нэмыкI-
хэми) хэкIыплэ къафэгъотыгъэ-
нымкIэ къэралыгъор IэпыIэгъу
афэхъуным фэшI Адыгэ Республи-
кэм IофшIэнымкIэ ыкIи социальнэ
хэхъоныгъэмкIэ и Министерствэ
щызэхэщагъ Комиссие гъэнэфагъэ.
Ащ лъэIу тхылъкIэ зыкыфэзы-
гъэзэрэ цыфхэм яIофхэм захаплгъэ-
рэм ыуж зэтыгъо къэралыгъо со-
циальнэ IэпыIэгъум фэгъэхыгъэ
унашъо ешIы. Комиссием хэхъэх
Къэралыгъо Советым — Хасэм
идеипутатхэр, гъэцэкIэкIо хабзэм
икъулыкъу зэфэшхъафхэм, мини-
стерствэхэм ялIыкIохэр.

Адыгэ Республикэм IофшIэным-
кIэ ыкIи социальнэ хэхъоныгъэмкIэ
и Министерствэ ипресс-къулыкъу
кыызэрэхигъэщырэмкIэ, зэтыгъо

къэралыгъо социальнэ IэпыIэгъур
зыфэдызщтыр зэтефыгъэ, цыфым
гумэкIыгъоу иIэм ар елъытыгъ.
Мылькур республикэ бюджетым
кыхахы.

Комиссием мы илъэсым ятIонэрэ
зэIукIэгъоу илагъэм лъэIу тхылъ 63-рэ
кырахыылIагъ. Ахэр зызэхафыхэм
ыуж унашъо ашIыгъ зэкIэми, лъэIу
тхылъ къэзытхыгъэ нэбгырэ 63-ми,
зэтыгъо ахыщэ IэпыIэгъу ягъэгъо-
тыгъэнэу. Республикэ бюджетым
кыхагъэкIыгъэ сомэ мин 731-рэ
ахэм аратыгъэр.

Пресс-къулыкъум кыызэритырэ-
мкIэ, илъэсэу кыххыагъэм пыкIыгъэ
мэзитIум кыкIоцI ащ фэдэ зэтыгъо
къэралыгъо социальнэ IэпыIэгъу
республикэм щыпсэурэ унэгъуи
100-мэ арагъэгъотыгъах. ЗэкIэмкIи
ахэм сомэ миллионрэ мин 284-рэ
апэлъхыагъ.

ЖАКIЭМЫКЪО Аминэт.

Тызэшъорэ псым иушэтыпIакIэ ашIышт

Мыекъопэ псыкъэкIуаплэм изэтегъэ-
уцожьын ыкIи ятIонэрэ псыкъэкIуаплэм
ишIын къадыхэлъытагъэу Мыекъопэ уни-
тарнэ хызмэтшIаплэу «Водоканал» зы-
фиIорэм ыгъэнафэхэрэм ащыщ админи-
стративнэ унакIэ ыкIи республикэм икъ-
элэ шъхъаIэ щыпсэухэрэм псэу
алэкIахэрэр зышауплъэкIушт лаборато-
рие шыгъэнхэр.

Джырэ уахътэм шылэ лабораториеми
Iоф ешIэ, кIэр псыкъэкIуаплэу ашIырэм
шагъэфедэшт.

— Цыфхэм анэсыным ыпэкIэ псыр
шапхъэу щылэхэм адештэмэ гъэлъэшыгъэу
тылгъэплгъэ, биологическэ ыкIи химическэ
ушэтынхэр етэшIылIэх, — къаIо
хызмэтшIаплэм илофышIэхэм.

Ахэм кыызэрэхагъэщырэмкIэ, Мые-
къуапэ шагъэфедэрэ псыр анахъ дэгъухэм
ахалгытэ, псауныгъэмкIэ зиягъэ къэкIорэ
пкъыгъохэр хэгъэкIухыагъэхэп. Къушъхъэ
лъагъэхэм къагъэхырэ псынэкIэчъ къабзэ-
хэм къахэкIырэ псыр унабэмэ арэхъэ.

• КъэбарыкIэхэр • КъэбарыкIэхэр • КъэбарыкIэхэр • КъэбарыкIэхэр

ЛЪЭПКЪ ГЪЭЗЕТЭУ «АДЫГЭ МАКЪЭР» КЪЫЗЫДЭКIЫРЭР ИЛЪЭС 90-РЭ МЭХЪУ

Теубытагъэ зыхэлъ лъэбэкъу

1993-рэ илъэсыр сэркIэ мэхъанэ
зилэу хъугъэ. Мы илъэ-
сым непэ Iоф зыщысшIэрэ гъэ-
зетэу «Адыгэ макъэм» сылу-
хыагъ. Ау ар джы къэлэгъо-
шIуми, мы IофшIэным сылу-
хыаным охътэ шIукIае Iубы-
тыгъ.

Шыпкъэ, адыгабзэм ыкIи
адыгэ литературэм, лъэпкъ
гъээтэ закъоу «Социалистиче-
скэ Адыгеим», журналэу «Зэ-
къошныгъэм» сыдигъуи лъэ-
шэу, гуапэ сфэхъухэу сафэшэ-
гъагъ. Сыкызырэхыухыагъэри
адыгэ унэгъо шыпкъэти, ады-
габзэм иIэшIугъэ байгъи,
лъэпкъ жэрыIо творчествэм
илъэшыгъи — пшысэхэм, тхы-
дэхэм, таурыхъхэм, къэбархэм,
гушIуIэжъхэм, къоджэхъ-къо-
джэшхэм яшIэгъуагъи пасэу
зэхэсшIагъ.

ГъэшIэгъонымэ анахъ гъэ-
шIэгъоныжхэу, гъэсэплэ-зып-
лтыхъэплэ инхэу щытыгъэхэр
— тиадыгэ джэгъу фэшIыгъэхэр
арых. КIэкIэу къэплон хъумэ,
ахэр театрэ ин дэдэхэба, шIы-
кIи-IуакIи, гъэпсыкIэ хабзи,
гушIуIэм идахи, идэгъуи, адыгэ
орэдыжхэм, къэшъо мэкъамэ-
хэм, лъэпкъ къэшъо дахэхэу
«ЗэфакIом», «Ислъамыем»,
«Нысэищ оредым», «Уджым»
— зэкIэ адыгэм игушIыси,
иеплъыкIи, имуради къыплъа-
гъэлэсы.

Цыфым цыфыр ищхэпсэу
зэрэщыгъыр шIыхыаф зэфэшъ-
хыафхэм нафэ къашIы. Сэ
аныхъ сызшыгъуазэу, слъэгъу-
гъэр унэй шIыхыафхэр арых.
ЗэрэздеIэжъхэрэм, зэрэзэфэ-
гумэкIыжхэрэм анэмыкIэу, а
шэн-хэбзэ иным культурэ шап-
хъэу хэлъыгъэр, шIуфаIохэу

Iахылыи, лыщыщи, гъунэгъуи
унакIэр зышIырэм кыфапчъы-
щтыгъэхэр джыри стхыакIумэ
итых. Ахэм адыгабзэм ижъ-
гъыу макъэ къахэлъулыщтыгъ,
ишъхалгытэжъ зыхыуагъа-
шIэщтыгъ. Сэ сыгу къопэ цы-
кIуи зыдэсымышIэжъэу ны-
дэльфыбзэм, лъэпкъ шэн-хэб-
зэ лъаплэхэм, гъэпсыкIэ-шIыкIэ
дахэхэм джащыгъум чIыплэ
пашIыгъагъ. Тхылъеджэныр
пIоныш, пасэу езгъэжъгъагъ.
Сянэжъ икъэбар зэпыгъэща-
гъэхэм, сянэ игъэсэпэхыдэ зы-
хэлъ гушIуIэ шэрыохэм зы-
кысагъэгъотыщтыгъ, саплу-
щтыгъ, салэжыбщтыгъ. ЛIэкъо
лъапсэм имэхъани, ащ пылъ
къэбарыбэми сятэ сахигъэда-
Iоштыгъ, лIэужиблыр къэсп-
чъэу сигъасэщтыгъ, шыпхъу
нахыжъ дахэхэр (санахыкIэ-
ти) тхылъыр, еджэныр шIу
сагъэлъэгъунымкIэ псэемыблэ-
жыгъэх (хъупхыащэхэуи кы-
хэкIыгъ), ау зи къатенагъэп.

СищыIэныгъэ гъэзэплэшIу
фэзышIыгъэр Адыгэ кIэлэгъэ-
джэ училищыр — лъэпкъым
«иакадемие цыкIу» ары. Ады-
габзэм нахъ гуфаплгъэу сез-
гъэплыгъэр, сезышIэIагъэр,
непэ кIэлэгъэаджэмэ якIэлэ-
егъэаджэжъэу, адыгабзэмрэ
литературэмрэкIэ илъэс 40-м
ехъурэ училищым щезыгъэ-
джагъэхэу (джы тIысыжыгъэ)
еджэгъэ-гъэсэкIошхоу ЖэнэлI
(ТIэшъу) Тэмарэ Щэбанэ ып-
хъур ары.

Училищым шIэныгъэ пстэ-
ури щытагъэуцIугъ, джащ пае
сезыгъэджэгъэ кIэлэгъэаджэ-
хэм сафэраз. Сыгу ныбжырэу
кынагъ адыгэбзэ урокуу адыгэ
усакIоу Жэнэ Къырымызэ

хъэкIэ лъаплэу зытиIагъэр.
Апэрэ курсым игъатх ар зыхы-
гъагъэр, мэфэкI зэIукIэгъум
тишъыпкъэу зыфэдгъэхъазы-
рыгъагъ, ашIкIэ Щэбан ыпхъоу
Тэмарэ бэ Iофэу кыдидишIа-
гъэр. Сыхыатыр зы такыкъэу
чъагъэ, щыIэныгъэм ыуасэ
зышIэрэ тхэкIо цIэрыIори дгъэ-
гушхуагъэ ыкIи къытщыт-
хъугъ. Сэри сикIэлэгъэаджэ
пшъэрылъ кыызэрэсфийыгъэу
«УсакIор тихыакIэ» зыфиIорэр
стхыгъэ, гъээтэми кыххыагъ.
Ар егъэжъэплэ мафэ хъугъэ,
сыфэсакыгъэ сытхэу, сыгупшы-
сэу сыублагъэ, сэ сшъхъэкли
зысыушэтыщтыгъэ. Уахътэр
уныбжыкIэмэ сыд? Псэу чъа-
гъэ, къэсыухыгъ училищри,
очнэу пысыдзэжыи Адыгэ къэ-
ралыгъо кIэлэгъэаджэ инсти-
тутми ифилологии факультет
сыщеджагъ. Илъэсхэм фэшэ-
ныгъэу шIэныгъэм фысиIэр
нахъ къащынэфагъ, гъээтэми
сыкъатхэу, литературэ Iофы-
гъохэми чанэу сахэлажъэу
къэсхыгъ.

Сиапэрэ лирическэ рассказэу
«Гум иорэд» зыфиIорэр гъээ-
тым кызышыщаутым (сэ ин-
ститутыр къэсыухыгъэ къо-
дыеу Лъэпкъ музейм сырина-
учнэ IофышIагъ), культурэм
иотдел ипашэу щытыгъэ
Дыхъу Хыисэ (щылэжъэп) «А
Нуриет, утхэн плъэкIышт, убзэ
дахэ, гъээтэми зыкыфэбгъэ-
зэн фае» кысылэгъагъ. Хыисэ
цыфышIу нэфэрыIуагъ, гушIу-
Iэ зытIукIэ бэ гу зылыуигъэ-
тэн ылъэкIыштыгъэр. Сэри
адыгэхэм ашъхъэ кырыкIуа-
гъэр, ятарихъ сынэлу фэгъэзэ-
гъапэу, сшIогъэшIэгъонэу ззэ-
гъашIэу ыкIи нэмыкI цыфыбэ-
мэ алызгъэлэсэу, хэкум иму-
зей гъэпсын силахышIу зыхэ-
слыхъэгъэ уж, 1993-рэ илъэсым,
сыгукIэ сызкIэхъопсырэ тхэн-

гупшысэнымкIэ, творчествэм-
кIэ зыкызэгъэзэнэу исхъухыагъ.

Бжыхъэ мафэхэр кIэкуагъэх.
Сэри зыгорэм сэгужоу сикIэ-
мыхыажышIтэу кысыщыхъоу,
хъурэри сэри кызыгурымыIуа-
пэу, сикIэсэ коллективэу, Iоф-
шIэкIэ шIыкIэ-хабзэхэм зыща-
фэгъэгъэсэгъэ Адыгэ хэку музе-
им сыкычIэлъэти, гъогу за-
къор тазыфагоу щыт редакци-
ем цыфыпсэ сугухэлъ есымы-
Iуагъэу, сыгуIэзэ сыкычIахыи,
сышыгъуазэти сызэкIон фаем,
редактор шъхъалэм ипчъэ фэ-
сыуээнкIыгъ, чIэсэу кычIэкIи
сычIэхыагъ, сугухэлъ щызгъэ-
гъозагъ, журналист IофшIэным
зыкышыщыгъотымэ зэрэсшIо-
игъор. ХыакIэмыз Биболэт бэрэ
егупшысагъэп, ситхыгъэхэмкIэ
еишIэу кычIэкIыгъ, «Осэштэ»
ылуи, ситхылыхэр къэсхыжы-
нэу, сиIофшIэн зэпычыплэ
имыIэнэу зэришIыщтыр кы-
Iуагъ. Ау мы лъэбэкъу гъэнэ-
фагъэр сшIыгъахэу музеип-
чъэм сызэбэкъожьым, хъугъэр
кызыгурыIуагъ, сынэпсхэр нэ-
кум из къэхъугъэх — здыры-
игъэх, мэфитIу пIалгъэ зэфэ-
тшIыгъэ, сэри сыкызыэрэIу-
кIыжыкырэмкIэ музейм ипашэу
Абрэдж Алмир тхылъ фэст-
хыгъ — агъэшIэгъуагъ. Ау зэ-
кIэ пылухъанчъэу дэгъугъэми,
сэ сиынэдэльфыбзэкIэ Iоф
сшIэным, зысыушэтыным, си-
гупшысэхэр ашIкIэ кысIоты-
кIыным тIэкIу шIагъэу сыкIэ-
хъопсыщтыгъ. Арышъ, ар те-
убытагъэ зыхэлъ лъэбэкъугъ
сэркIэ. 1993-рэ илъэс, тыгъэгъа-
зэм и 1, пчэдыжыпэ. Музеим
сикабинет джыри сызэрис, са-
пашъхъэ ит телефоныр кыте-
уагъ, сшIэрэм фэдэу къэс-
пхъотагъ. Хъулыфыгъэ мэкъэ
гъэшкыгъэр «Нуриета?» —
къэупчIагъ. — Сэры, сIуагъэ,
Биболэт кыздэгъушIуIэщты-
гъэр, мэфитIур кIогъэхагъэ, ре-
дакцием сылуитхэгъахэти, кы-
сажэщтыгъ. ДжаушIтэу музе-
имкIэ сынэ щылэу, сэ сшъхъэкIэ
редакцием сышIэу журналист

IофшIэным «обозревателэу»
сылууцагъ. Мафэхэм, мазэхэм,
илъэсхэм амал-къулайхэр къа-
дакIоштыгъ. Iоф зысшIэрэр
мэзиплI хъугъэу, кIэлэцIыкIу
рассказэу «Кулэ иабрикосхэр»
зыфиIорэр гъээтэми кыххыагъ,
ХыакIэмыз Биболэт ащ еджагъ,
(ыпэкIэ стхыгъэхэми ренэу ыналэ
атыридзэщтыгъ), «упылымэ
тхэн-гупшысэныр кыбдэхъу-
нэу сеплты ыкIи кыбдэхъу»
кысыIуагъ, культурэмкIэ отде-
лым Iоф щысшIэныр игъокIэ
ылгъэгъуи, ащ ситгэкIуагъ. А
уахътэм мы отделым бэ ып-
шэи фэшIыгъэр — шIэныгъи,
гъэсэнныгъи, бзи, литератури,
тарихъи, искусствэи, лъэпкъ
шэн-хабзи, нэмыкIи, а зэкIэ
редакторэу Сихъу Гошнагъорэ
сэрырэ зэдэдгъэцакIэщтыгъэ.
ЕтIанэ Iэпэрытх тхыгъэхэу гъэ-
зетеджэхэм къарагъэхышIы-
гъэхэм гъуни-нэзи илагъэп, ахэр
тхыапи 7 — 15 ыкIи 20-м нахъ
мэкIагъэп. Адыгабзэр пшIэнэу
уфаемэ, идэгъуи, идэи лъэпкъ
гъээтэми зэрэщыушэтышъу-
щтыр сшIошъ хъугъэ. Егъаши
цыф кыгътыгъэ тхыапэ ныкъуи
чIэсыдзыгъэп, семышIушIа-
гъэмэ. О узфэтхэпагъэу, зит-
хыгъэ пIэкIэкIыгъэм игушIуа-
кIэ зыплгъэгъукIэ, пшIагъэм
урыкIэгъожырэп. Сэ сипшъэ-
рылхэр Iэпэдэлэлынчъэу
згъэцIэкIэнхэри, сигупшысэхэр
кысIотыкIынхэри сфызэшIо-
кIыгъ. Арышъ, илъэс 90-рэ
гъогуыр къэзыкIугъэ тилъэпкъ
гъээтэ закъо илъэс 20 Iэпэ-цы-
пэм сыгу фэшагъэу Iоф зы-
щысшIэрэм, сэ сиIахъ зэрэхэ-
слыхыагъэми, зэрэхаслхъэрэми,
гъогу зафэ тетэу зэрэлъыкIуа-
тэрэми, егъэшIэрэ кавказ бзэ
лъагъэу адыгабзэм ыпсэ зэрэ-
тыухъумэрэми сагъэразэ. ТшIэ-
рэр зыфатшIэрэр адыгэ лъэп-
кыыр, цыфхэр ары. МэфэкI
хъырыбэ пстэуми тилэнэу сэ-
лъаIо.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

ЩыІэкІакІэм ибәнэкІуагъ

Адыгэ лъэпкъым ыкӕохэм ащыцӕу, хьалэлӕу ащ фӕлӕжъагъӕу, иаужырӕ такыкӕ нӕс Совет хабзӕм фӕшъыпкӕагъӕу Борӕн Исмахыл Хъасанӕ ыкӕор кызыхъуӕгъӕр мы ильӕсым игъӕтхӕпӕ мазӕ и 25-м ильӕси 110-рӕ мӕхъу. Икӕыгъӕ лӕшӕгъум ия 20 — 30-рӕ ильӕсхӕм анахъ еджагъӕу Адыгейм исхӕм ар ащыцӕыгъ. Къокӕыпӕм щыӕ кӕралыгъохӕм ызӕгъӕшӕн пылъ институтӕу Москва дӕтыр кыуухыгъ. 1928-рӕ ильӕсым Борӕн Исмахылӕ СССР-м и Генеральнӕ консульствӕу Тыр-куем дӕтыгъӕм мӕзӕ зауӕлрӕ практикантӕу цыӕагъ.

Исмахылӕ зыгъӕгъумӕкӕыштыгъӕм ащыц адыгӕхӕм еджагӕлрӕ тхакӕлрӕ зӕрамьшӕштыгъӕр, цыф псӕупӕхӕм еджапӕхӕр зӕрадӕмытыгъӕхӕр. Зӕлукӕхӕм, пӕцӕхӕм зӕлукӕгъӕу адыриӕ-хӕрӕм мӕхъаншхо зӕлӕ ӕфӕгъӕохӕр кӕащӕӕтыштыгъӕх. Ауштӕу гъусӕхӕри кыфӕхъухи, бӕмӕ кыдырагъашти, адыгӕ къуаджӕхӕм ублӕпӕ еджапӕхӕр кӕащӕ-зӕлӕахыгъу рагъӕжъагъ. 1922-рӕ ильӕсым Исмахылӕ Даур Хъазрӕт игъусӕу Псӕйтыку кӕӕлӕгъагъӕх. Ублӕпӕ еджапӕ къуаджӕм кы-щӕзӕлӕахыгъу ары гухӕлӕу яӕагъӕр ыкӕи а ильӕс дӕдӕм ар зӕ-шӕлахын алъӕкыгъ. Ащ дакӕу Борӕн Исмахылрӕ Цухъу Шумафӕрӕ икӕӕцӕлӕохъу шапсыгъӕ къуаджӕхӕм тхылъеджапӕхӕр яӕ хъуагъагъ.

1922-рӕ ильӕсым Исмахылӕ Фӕрӕз ӕружоннӕ исполкомым секретарӕу фашыгъагъ. Ащ да-

кӕу а ӕругым хъушъхъафы-кыгъӕ пшъӕрылӕхӕр зӕлӕ частӕу (часть особого назначения) щы-зӕхӕагъӕм икомандирьыгъ. А уахътӕм хӕбзакӕм пыибӕ иӕагъ. Ахӕр псӕупӕхӕм атебанӕштыгъӕх, лажӕ зымыӕ цыфхӕр аукӕы-штыгъӕх. Частым хӕтхӕм ахӕм ябӕныжынхӕр, мӕкӕумӕшынӕ-хӕр зыхӕт уӕшыгъӕ отрядхӕр зӕ-хӕцӕнхӕр, псӕупӕхӕр къаухъу-мӕнхӕр ары пшъӕрылӕу яӕагъӕр.

Исмахылӕ мы зыцӕлӕ кӕтӕуа-гъӕхӕм анӕмыкӕу ӕфӕ зӕфӕ-шъхъафыбӕ ыгъӕцӕкӕагъ. Ар хӕку исполкомым исекретарьыгъ, лек-торьштыгъ, культурнӕ-просвети-тельскӕ ӕфӕхӕр ыгъӕцӕкӕхъу хъу-гъӕ, народнӕ гъӕсӕныгъӕмкӕ хӕку отдӕлым ипӕцагъ, ВКП(б)-м ихӕку комитет иагитотдел, икуль-пропотдел япӕцагъ, краеведе-ниемкӕ Адыгӕ шӕныгъӕ-ушӕты-пӕ институтым ипӕцагъ, — Адыгӕ тхылъ тедзапӕм и Гъӕло-

рышӕпӕ хӕтыгъ, комиссие зӕ-фӕшъхъафхӕм ахагъахъштыгъ, Адыгӕ ансамблрӕ зӕхъзышӕнӕу пшъӕрылӕ зыфашыгъагъӕхӕм ащыцӕыгъ. Ау сыд фӕдиз ӕф-шӕн иӕми, уахътӕр лӕшӕу има-кӕи нахъ мышӕми, Исмахылӕ икӕоджӕ цыкӕу Псӕйтыку щы-гъушпӕштыгъӕп, иӕахылхӕм, иныбджӕгъхӕм кӕахӕхъштыгъ, зыщыкӕагъӕм ӕпыӕгъу риты-штыгъ. 1933-рӕ ильӕсым Пшы-зӕ псыр кыдӕкӕи Псӕйтыку кы-зыкӕом, апӕдӕд кӕоджӕдӕсхӕм зыӕ кӕафӕзышӕнӕагъӕр Борӕн Исмахыл арыгъӕ. Къухъӕм бар-жӕр пышӕагъӕу кыгъагъуи, цыфхӕри, былымхӕри станицӕу Елизаветинскӕм аригъӕцӕгъа-гъӕх, псыр зызӕкӕлӕжымы ичӕыпӕ кӕаригъӕцӕжыгъагъӕх.

А лӕхъаным хабзӕу цыӕагъӕм ипыйхӕм нӕгурыхъохӕр кы-зы-тыралӕшъуагъӕхӕу, хӕгъӕгъум ицӕф шъыпкӕу зальтыгъӕзыз,

лажы, хъагъи зымыӕ цыфхӕр агъӕлӕдыштыгъӕх. А тхъамыкӕа-гъӕр кызыщышыгъӕхӕм Борӕн Исмахыли ахӕфагъ. 1937-рӕ ильӕсым ар партием исатырхӕм кӕахӕгъӕкӕи, «народным ипый» цӕр пылъӕу хъапсым чӕагъӕтӕы-хъӕагъ. Ежъ имызакъӕу иӕа-хыл-гупсӕхӕми ар анӕсыгъагъ. Хабзӕм ипыйхӕм Борӕн Исма-хылӕ ыцӕи лӕкъори агъӕлӕдын-хӕ гухӕлӕ яӕагъ, ау кӕадӕхъгъӕп.

1959-рӕ ильӕсым лъӕпкъым ыкӕо шӕагъӕ ыцӕи аукъӕбзы-жыгъ, 1989-рӕ ильӕсым гъӕтха-пӕм и 29-м партием Исмахылӕ ыухыжыгъ. Псӕйтыку иурамӕу Длинная зыфалӕштыгъӕм Борӕ-ным ыцӕи фаусыжыгъ, Красно-дар иурамӕу Мирым унӕу тетхӕм ащыц шӕжъ пхъӕмбӕу шыра-лӕдыгъ, Псӕйтыку гурыт еджа-пӕу N 8-м Борӕн Исмахылӕ ыцӕи хъы.

ХЪУШТ Цӕбан.

Анахъ пкъыгъӕо цыкӕлӕхӕри кӕалъӕгъу

Тхъамӕфитӕу хъуӕгъ кӕалӕу Челябинскӕ кыщӕфӕхы-гъӕ метеоритым цыфхӕр зытегушыӕхӕрӕр. Ащ тхъа-мыкӕгъӕошхо кыздихын ылӕкыштыгъ, ау, цыф-хӕм янасыпкӕ, зы нӕбгыри хӕкӕодагъӕп. Жышхоу кыпыкыгъӕм унӕхӕр ыгъӕфыкӕуагъӕх, шъхъангъу-чӕ апчхӕр зӕхигъӕтӕкӕуагъӕх. Тӕкӕуафӕхӕм ауӕагъӕ-хӕу нӕбгырӕ минитӕу фӕдиз сымӕджӕхӕм ащӕхи кӕалӕзагъӕх.

Нӕужым гупчӕ телевидением иканалхӕм космосым «кыкӕы-хъу» чыгум кыпӕблагъӕ хъухӕ-рӕмрӕ, анахъӕу чышъхъашъом кытефӕхӕрӕ астероидхӕмрӕ тхъа-мыкӕагъӕохӕр цыфхӕм кӕафамы-хынхӕм пае шӕгъӕн фаехӕм бӕрӕ щӕтегушыӕагъӕх. Ахӕм тӕ тишӕ-ныгъӕлӕжъхӕм анӕмыкӕу ӕкӕыб кӕралыгъохӕм ащыпсӕурӕ цыф гъӕсӕгъӕ цӕрылӕохӕр кыхагъӕ-лӕжъагъӕх. Метеоритхӕр чы-шъхъашъом кынынмысыхӕзӕ зӕ-рӕзӕхъуутынхӕ плӕкыштыр е зӕ-рӕдӕбгӕӕлӕкыштыр кӕуагъӕх. Джащ фӕдӕу ар зыфызӕшӕкӕын

системӕхӕр зӕрӕмакӕхӕр, стан-циехӕм амалӕу яӕхӕр зӕримы-кӕухӕрӕр аушъӕфыгъӕп.

Зӕрӕхъурӕмкӕ, Тхъӕм тыкӕи-ухъумӕм ары нахъ, хабзӕми, на-укӕми ар афызӕшӕкӕыштыгъ.

Хъуӕгъ-шӕагъӕм ыуж зӕхӕтхы-гъӕ кӕӕбарым нахъ уигъӕрӕзӕнӕу щыт. Зӕралӕрӕм фӕдӕу, метеорит-хӕм уапӕмыуцужышъхъуӕнӕуи щытӕп. Урысыемкӕ шӕныгъӕ-хӕм я Академие иастрофизическӕ обсерваториӕу Къӕрӕшӕ-Щӕр-джӕс Республикӕм щыӕм ило-фышӕхӕм уашъом щызекӕлӕрӕ пкыгъӕо зӕфӕшъхъафхӕр «кӕ-

зылӕгъурӕ» системӕ гъӕшӕгъӕон агъӕпсыгъ. Ащ космическӕ пкы-гъӕохӕм абгъу пӕтӕури игъӕлӕты-гъу «кӕуеубытых».

«Интерфаксым» кызӕриӕ-рӕмкӕ, уашъор кызӕрапӕлыхъ-рӕ приборым икыхӕхын нахы-бӕмкӕ ӕфӕ зышӕагъӕхӕр об-серваториӕм ишӕныгъӕлӕжъхӕр арых, цыф ӕпӕлӕсӕ зӕфӕшъхъа-фхӕри упчӕжъӕгъу ашӕыгъӕх.

РАН-м ичлен-корреспондентӕу, астрофизическӕ лабораториӕм ипашӕу Юрий Балега кӕуагъӕт:

— Приборым камерӕ зауӕл хӕт, ахӕм ӕбгъу-ӕбгъу уашъор игъӕ-кӕлӕтыгъу кызылӕуабыты. Пкы-гъӕо ини цыкӕуи, кышышъхъерӕр зӕкӕ псынкӕи шъыпкӕу кы-хагъӕшы. Ащ фӕдӕ системӕ джы-нӕс зыми зӕрӕдунаеу щигъӕ-псыгъӕп. Ахӕр зӕрӕзекӕлӕхӕрӕм ипсынкӕагъӕ емылъытыгъӕу, яинагъӕкӕ зыфӕдизхӕр, скоро-стӕу алыгъыр, гъӕоу акурӕр зы-фӕдӕр псынкӕу приборым кӕ-гъӕлӕагъӕх. Метеоритыр чыгу шъхъашъом кытефӕштытӕ, ар кызыщӕфӕхышты чыпӕр гъӕн-фагъӕу кыуегъашӕ. Чыгумкӕ

щынагъӕо щыӕмӕ, пӕшӕорыгъӕ-шъӕу макъӕ кӕгъӕу.

Приборым «ынӕхӕри» «ытхъа-кӕумӕхӕри» чаных. Километрӕ миншъхӕмкӕ чыгум пӕчыжъ пкыгъӕохӕу космосым щызе-кӕохӕр «кӕуеубытых», ахӕр нахъ инхӕ кӕс, нахъ псынкӕу кыха-гъӕшых.

Юрий Балега кызӕриӕрӕм-кӕ, бӕмышӕу Челябинскӕ кы-щӕфӕхыгъӕ метеоритым фӕдизыр (фӕдӕр) ежъ зипӕш обсерва-ториӕм щызӕхагъӕуцӕгъӕ приборым километрӕ мин 50 — 100-кӕи чыгум пӕчыжъу кылылӕгъу ылӕкыштыгъ. Ащ нӕужым чы-шъхъашъом кызынӕсырӕр сы-хъатныкӕо фӕдиз текӕыгъӕу ары. А уахътӕм кыкӕлӕи цыф-хӕм макъӕ ябгъӕлӕнӕу игъӕо уифӕшты, бгъӕошынхи плӕкышты.

Тыкӕралыгъӕо ащ фӕдӕ систе-мӕхӕр щамыгъӕфӕдӕхӕу щытӕп, ау ахӕм «янӕплӕгъу» нахъ цыкӕу, космическӕ пкыгъӕу алӕгъурӕр зыфӕдӕр псынкӕу агъӕунӕфын алӕкӕырӕп.

«Урысыем ичӕыпӕ пӕтӕури плӕгъуным ыкӕи метеоритхӕм

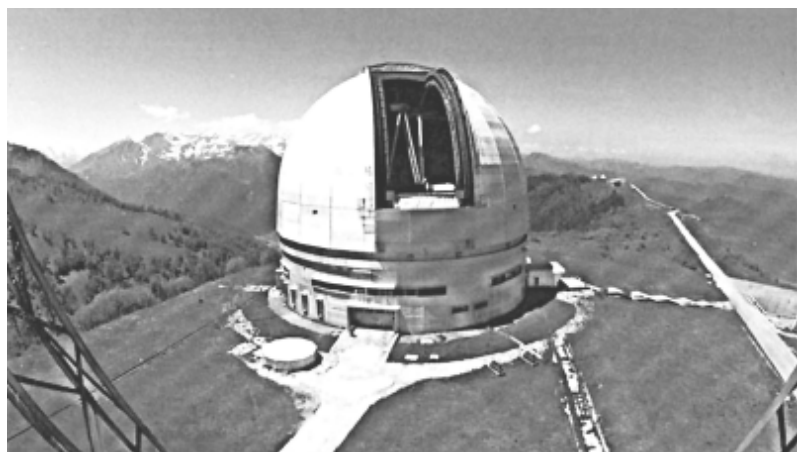
ащыухъумӕгъӕнхӕм пае тисисте-мӕ фӕдӕхӕу 10 чыпӕ зӕфӕ-шъхъафхӕм ащыбгъӕуцухӕм ыкӕушты. Ахӕр зӕкӕ зӕпхыгъӕхӕу ӕфӕ зӕдӕшӕмӕ, космосым ищы-нагъӕо кытшъхъашытыштытӕп. Зы системӕ пӕпчӕ игъӕпсын сомӕ миллион 20 пӕлӕхъашты, зӕкӕмкӕи тищыкӕагъӕр миллион 200», — кыӕуагъӕ Ю. Балега.

Ащ кыдырагъашты РАН-м астрологиӕмкӕи и Институт иот-дел ипашӕу Олег Малковым ыкӕи а отдӕлым ыпӕкӕи ипӕцагъӕу Ли-дия Рыхловӕм. Телескопхӕм зы программӕкӕ ӕфӕ ашӕу рагъӕ-жъӕным пае хабзӕм иахъшӕ ӕп-пӕлӕгъу тищыкӕагъӕ. Программӕу Роскосмосым нӕсыгъ. Ищыкӕ-гъӕ мылӕкур кӕафӕлӕпшымӕ, метеоритхӕр чыгум кынынмысы-хӕзӕ апӕуцужынынхӕ зӕралӕкышты амалхӕр кыхахыгъахӕу щыты-хъшъ, агъӕфӕдӕштых.

Ю. Балега кызӕриӕрӕмкӕ, астероидхӕм кыздахыгъӕр щы-нагъӕохӕм гъӕтхӕпӕм и 12-м Мо-сква кӕтегушыӕштых. Зӕдӕгу-шыӕлӕгъу РАН-р, Роскосмосыр, нӕмыкӕ ведомствӕхӕр хӕлӕжъ-штых. Урысыем иуашъӕ зӕрӕшты-тӕу шӕныгъӕлӕжъхӕм янӕплӕгъу зӕритыштытӕ, обсерваториӕхӕм зы программӕкӕ ӕфӕ ашӕу зӕр-рагъӕжъӕштытӕ фӕгъӕхыгъӕу уна-шъӕо ащ шапшынӕу мӕгугъӕ.

Дмитрий Медведевыми Урал кыщӕфӕхыгъӕ метеоритым гумӕ-кыгъӕу кыздихыгъӕм кы-пкырыкыгъӕ «зӕкӕми космо-сым тызӕдыхъышъ, тызӕдӕлӕ-жызыз ащ «ихъакӕхӕм» тапӕу-жынын» нахъ тӕрӕзӕу бразиль-скӕ журналистым дишӕыгъӕ зӕ-дӕгушыӕлӕгъу шыриӕагъ. На-хышӕум тыщыгъутын.

ШЪАУКЪО Аслъангуаш.

Тхыгъэжъхэм адыгэхэр кыызэрахафэхэрэр

1346-рэ илъэсым имэ-лылфэгъу мазэ кыше-гъэжъагъу 1347-м имэлылфэгъу мазэ нэс. Псынклэу зэ-пахырэ узэу емынэр Темыр Кавказым щэхушлэ. 1353-рэ илъэсым нэс Хышлуцэ Юшъом ар кышыуцурэп.

К. Маркерэ Ф. Энгельсрэ яхъарзынцэ, я XIII том.

1346-рэ илъэсым ибжыхъ. Рим ипачыхъу Клемент VI-м кыалэу Матреге (Тамань) дин пащэу Иоанн егъакло. Ащ чы-ристан дин лъэпкъу католицизмэр ылэжыщтыгъ, католик диным зыригъушъомбгъуным ишъыпкъу Иоф дишлагъ. Адыгэхэм католицизмэр аригъэш-тхэм пылбыгъ, Каффэ (Фео-досием) къэндзалхэмр адыгэ-хэмрэ яклэлэцкыкхэм апае католик диныр зыщара-

гъэшлэщт еджаплэ кышыцэ-луахыгъагъ.

Е.С. Зевакин, Н.А. Пенго.

1395-рэ илъэсым. Чъэпы-огъу, шэклогъу мазэхэм. Дзэ-пашэу Тимур изэоллхэр игъусэ-хэу адыгэхэм къатебанэх. Пы-идзэр зыдэкlorэ лъэныкъохэр зэрагъашлэхэзэ, адыгэхэм хъу-плэхэр рагъэстыкыгъэх, къате-уагъэхэм кыныбэ арагъэш-чыгъ, техаклохэм адыгэ чы-плэхэр ахъунклагъэх.

История Золотой орды.

Я XIV-рэ лэшлэгъум икье-жъапэм Византийскэ шлэны-гъэлэж цлэрылоу Георгий Па-химер хигъэунэфыкыгъагъ зикхэм (тыгъэкхохьплэ чер-кесхэм), аланхэм, готхэм, рус-хэм афэдэу, къэндзал хэбзэ-зэхэтыклэхэр арагъашлэх, ащ

даклоу къэндзалхэм абзи ящы-гъынхэри аштэх.

В.А. Кузнецов, 1971-рэ илъ. «Алания в X—XIII вв.

1404-рэ илъэсым. Франци-ем шыщ миссионерэу Иоанн Галлифонтскэм етхы — «Те-мыр Хышлуцэ Юшъом шыпсэ-урэ лъэпкъ зэфэшхьафхэу зик-хэр, урымхэр, къэндзалхэр, рус-хэр, черкесхэр, аланхэр, авар-хэр, къумыкхэр, зэкI плэми хъунэу, къэндзалыбзэкIэ мэгу-шылэх, егъэзыгъэкIэ а бзэр зэрагъашлэх».

Я.Р. Дашкевич.

Я XV-рэ лэшлэгъум. Те-мыр Кавказым шыпсэурэ цыфхэм, адыгэхэри ахэм зра-хэтэу, агъэорэ лашэ ялэ хъугъэ.

Е.И. Прунов. К вопросу о культурных связях населения Северного Кавказа по археологическим дан-ным.

КЪЭРЭЩЭ-ЩЭРДЖЭС РЕСПУБЛИКЭМ

Унагъор зыпкъ еуцожьыфэкIэ

Зыныбжэ имыкхуэгъэ кIэлэцкыкхэр ашхьэкIи яунагъохэмкIи кыныгъо-хэм ахафэхэу макIэп кы-зэрэхэкIырэр. Ащ фэдэхэм Iэпылэгъу зыщагъотырэ социальнэ-реабилитационнэ гупчэу Къэрэщэ-Щэрджэс Республикэм иIэм бэмы-шлэу ахьщэ Iэпылэгъоу со-мэ миллионрэ мин 400-рэ кыратыгъ.

Гупчэм «ГугъапIэкIэ» еджэх. Ащ илофышлэхэм проектэу «Унэгъо зэгурь-люжым ушыпсэуныр насы-пыгъ» зыфиIорэр икIыгъэ илъэсым зэхагъэуцагъ ыкIи муниципалитетхэм, кьэралыгъо ыкIи чыплэ

учреждениехэм, мыкоммерческэ организаци-ехэм ыкIи общественнэ объединениехэм азыфагу шыклогъэ зэнэкьокъум ар ха-гъэлэжъагъ. Проектыр инновационнэ социальнэ проекткIэ анахь дэгъухэм аха-лытагъ. Ащ кыдылтыгъэрэ Iофыгъохэм тыдэкIи уналэ щатэбгъэтынэу зэрэщытыр ыкIи мэхъанэ зэраптын фаер хагъэунэфы-кыгъ.

Сыд проектыр зыфэлэжъэщтыр? Республи-кэм Iофшлэнымрэ цыфхэр социальнэу кьэ-ухъумэгъэнхэмрэкIэ и Министерствэ кызэри-тырэмкIэ, проектым республикэм ит еджаплэхэм ащеджэрэ кIэлэцкыкхэу зиунагъо рэхъатныгъэ имылхэр къащыхагъэщыхэзэ ашIыщт. Сабым янэ-ятэхэр зэхэкIыжыхэмэ, ежыр ахэм агурымыIомэ, зэхамышIыкымэ е нэмыкI чыплэ зэжъухэм зыща-рыфэрэ уахътэм ар реабилитационнэ гупчэм шыпсэ-ун ыльэкIыщт. Гупчэм испециалистхэм ащ Iоф да-шIэщт, агъэгупсэфыщт, дэгущыIэщтых. Ежыми, иунагъо исхэми гукъао кыхэмыкIэу зэрэхэжъ-жыщтыр ыкIи зэрадэпсэуштыр гурагъэлэщт.

ГумэкIыгъо зэрылэ унагъохэм кьарыкIырэ кIэлэцкыкхэр бздэжашлэхэм зыхамыщэ-хэзэ, аркыр, тутыныр къамыштэзэ, мыхъо-мышлагъэ зэрамыхъэзэ кы-хагъэщынхэр пшъэрылэ шхьаIэу про-ектым иI.

Унэгъо насыпышIом фэгъэхьыгъэ проектыр ахэтэу Темыр Кавказым шагъэхъазырыгъэгъэ проектхэу щы кьэра-лыгъо грант кызэфатIупщыгъэхэр.

АДЫГЭ РЕСПУБЛИКЭМ

Адыгеим зыкыгъэзлэгъошт

«Культурнэ олимпиадэу «Шъачэ-2012»-рэ зыфиIорэ проектым кызырэдильтыгъэу, къалэу Шъачэ дэт художе-ственнэ музеем гъэтхакъэм и 15-м Адыгэ Республикэм фэ-гъэхьыгъэ кьэгъэлэгъонхэр кышыцэлуахыщтых.

Адыгеим и Лъэпкъ музей ащ ышэнхэу экспонат 200-м ехъу ыгъэхъазырыгъах. Къа-гъэлэгъоштхэм адыгэхэм

ятарихэрэ якультурэрэ зыфэдэр кызылотыкыхэрэ тхыгъэхэр, сурэтхэр ахэлъыщтых. Ды-шъэм хэшIыкыгъэ пкыгъо-хэр, дышгъэкIэ идыкыгъэ шы-гъынхэр, ахэм анэмыкIэу лашэ-хэр, хомут IапIэхэр цыфхэм арагъэлэгъуштых.

Къэгъэлэгъонхэм яплыхэ-рэм адыгэхэм яшыIэкIэ-псэукIэ зыфэдагъэр нахьышIоу кызы-рагурыIонэу пкыгъо зэфэш-

хьафхэр къыщагъэлэгъонхэу хьакIэщ, пшъэшъэ унэ ыкIи шхапIэ «кызылуахыщтых».

— Проектыр зэхэдгъэуцэ зэ-хъум кыдытлыгъагъэхэм ащы-щых лъэпкъ шлэжыр зэрэмы-кIуасэрэр, адыгэ лъэпкъ куль-турэр зэрэлыагъэр, адыгэхэм язе-кIокIэ-шIыкIэхэр, динлэжыныр зэрагъэлэплэхэрэр. А пстэур кьэзыухъумэрэ цыфхэр нэ-мыкI лъэпкъхэм ахэзэгъэ кьо-дыхэрэп, зэрапых, зэщыщ ашых плэмэ, ухъукоштэп. Ащ фэдэ зекIуакIэхэр кыхэзы-хыгъэ лъэпкъым ихэгъэгу шлу елэгъу, ышхьэз егъэшIожы, нэмыкI лъэпкъхэм афэсакъы.

Шъачэ щызэхэщт кьэгъэ-лэгъонхэм лъэпкъ культурэм осэ ин кызырилэжыырэр кы-гъэшпыпкъэщт, Адыгэ Респуб-ликэр зыфэдэр къахигъэщыщт, шьолъыр зэфэшхьафхэм зэп-хыныгъэхэр адишIыным зэрэ-фэхъазырыр кыгъэзэфэщт.

КЪЭБЭРТЭ-БЭЛЪКЪАР РЕСПУБЛИКЭМ

Анахь Iазэхэр агъэшIоштых

Сижъажъэ Хъасанэ Бэхъсан районым иадмини-страция ипаш. Илъэсэу кыыхагъэм зэнэкьокъу зэфэшхьафхэр ащ районым щызэхэщынхэу ыгу къэкIыгъ. Ахэм Иоф зышIэу районым исхэр зэкIэ ахэлэжъэщтых.

Пашэм зэриллыгъэрэмкIэ, тапэкIэ зэнэкьокъу зэфэшхьафхэр лэжъакохэм, IофшIапIэхэм, рай-онхэм, нэмыкIхэм азыфагу щызэхэщыгъэх, теклоныгъэр кыдызыкыхэрэр агъашIоштыгъэх, ацIэхэр кыраIоштыгъэх.

ДахэкIэ игугъу ашIымэ имыгуапэу цIыф кьэхъугъэп. IофышIэ зэфэшхьафхэм ялэжъапкIэ анаIэ нахь зэрэтырагъэ-тынэу, цIыф чанхэр кызырэхагъэ-щынхэу, зисэнэхъат фэшпыпкъэу ла-жъэхэрэр илъэс кьэс кыраIохэзэ ашIынэу ары зэнэкьокъухэр зэхэщ-ным лъапсэ фэхъугъэр.

— ЗыцIэ еIлорэ цыфым уасэ фэошIы, Iофым нахь теогъэпсыхъэ, иIэпIэсагъэ хигъэ-хъоным кIэогъэгугъу, — еIо Хъасанэ.

2013-рэ илъэсым кышыгъэжъагъэу районым икы-лыкхушIэ, икIэлэгъэджэ, иврач, испортсмен, икIэлэгъэджэ, ипредприниматель анахь дэгъухэр кыыхагъэщыхэзэ ашIыщт. Ащ фэдэ цIэ гъэшIуагъэр зыфаусырэм гушIуапкIэу сомэ мин 30 зырызи аратыщт.

Джащ фэдэу районым ит псэупIэхэм анахь къабзэр, кIэраклэр ыкIи дэгъур агъэнэфэщтых. ЗэкIэмкIи сомэ миллионитIу фэ-диз зэнэкьокъухэм апIуагъэхьащт.

Сижъажъэ Хъасанэ игукъэкI нэмыкIхэмкIи щысэтехыпIэ хьугъэмэ дэгъугъэ.

Адыгеир я 26-рэ чIыплэм щыI

Интернетыр охътэ кIэкIыкIэ тигъашIэ кыыхэхьагъ ыкIи шыщ шпыпкъэ хъугъэ. Мафэ кьэс ащ сыхъати 2, 4, 10 кIэ-рысхэрэр щыIэх. Псауны-гъэмкIэ ар мыдэгъуми, цыф-хэм компьютер IофхэмкIэ Ев-ропэм тыкызэрэкIэрызыгъэр кыырагъэхьыжырэм фэд. Арэуштэу щытми...

Къэбарыт агентствэу «Рей-тинг» зыфиIорэм Урысыем икьэлэ зэфэшхьафхэм ащып-сэурэ цыфхэм Интернетыр зэ-рагъэфедэрэ уахътэр зыфэди-зыр кыхиутыгъ. ЗэкIэм ана-

хьыбэу компьютерым кIэры-сыхэрэр къалэхэу Москварэ Санкт-Петербургрэ ащыпсэ-ухэрэр арых, ахэр къэлэдэхэм япроцент 70-м ехъух. Ахэм къакIэлэжIох Архангельскэрэ Челябинскэрэ адэхсхэр.

Кавказым шыпсэурэ респуб-ликэхэр пштэхэмэ, Адыгеим шышэу процент 26-р ары ныIэп Интернетыр зыгъэфедэрэр, зэ-кIэм ауж кыинэрэр Ингуш Рес-публикэр ары. Мыщ шыпсэу-хэрэм ащыщэу проценти 2,7-р ары Интернетым ихьэхэрэр ыкIи зыгъэфедэхэрэр.

УсакӀэхэр

Атлантидэ

щегъэжъагъэу...

Адыгэр хэмылжъагъэу,
Хъугъэ-шӀагъэ щымыӀэу:
Атлантидэ щегъэжъагъэу
Зы, тӀу... — сӀозэ, къэслытэн.

Тэра дӀыбызу* зымыӀагъэр?
ГъучӀым псэ къыпыдгъэкӀагъ!
Хэгъэгу шӀагъэу дгъэпсыгъагъэр
Платон ищытху къыхэнагъ.

ХыкӀэ, хыкӀэ а хэгъэгум
Къыфагъотыштыгъ игъогу.
ГушыӀакӀи мызгъэгум
КъыкӀэкӀуагъ: хыгъогу — хэгъэгу.

ФакӀоштыгъ зэрэдунаеу,
ИӀэмкӀи адэгощагъ.
Сыд хъугъэми, къэнэн фаеу,
ЦӀыфӀлӕпкъым зыхигощагъ.

Хыдзэ-псыдзэ къытеонэу
Зэрэщытыр къыридзэн
ЫлӕкӀыгъ. Ем пэшӀуекӀонэу
Хэлъыгъэти лӕпкъы шэн.

...Тыкыызхахи, тыкыальгъуи, —
Пегъымбар къытфагъэкӀуагъ.
Зиор данэу* псыхъо дэгъуи
Сэ сикъош зычӀигъэуагъ.

«Псым псэр, — къариӀуагъ, —
дӕкӀэжъы,
Псым псэр, аӀо, ызыныкъу...
ЛӕхъаныкӀэм зызэкӀешы,
Зэкъоу огу, тыпфэныкъу

Шуагъэм

симыгъэрэхъатэу...

Шуагъэм симыгъэрэхъатэу,
Пушкин, бэрэ сыхӕплӕгъ:
Тын пкӀэнчъэу, тын мыхъатэу,
ГъашӀэр, сыд пай укъсатыгъ?...»

1) Лыбызу — космонавт

2) Зиор данэу псыхъо дэгъуи —
Иордан

ПЭНЭШЪУ Хъазрэт

Сыди, имыӀэу мэхъанэ,
Тидунае къышымыхъу,
УилӕшӀлӕгъу, о уилӕхъанэ
Ащ фэмаф нахъ, фэмыгъу.

Пушкин, уихэукъоныгъэ
Гур зыуэзӀнкӀырэ джэуап:
Тинасын — уишыӀэныгъэ,
УигъашӀэ — саугъэты пшъхъап.

Тыгъэкъуап

Мафэ къэс а зыр сэлъэгъу,
Ар бӕшӀагъэу хъугъэ хабзэ. —
Тыгъэр шъо шъогъэныбджэгъу,
Къолэжъ купыр, сышъохъуапсэ.

ТыгъэкъокӀым шъупӕгъокӀы,
Икъохъажъ шъогъэкӀотэжъы.
Огур шъушырӕп шъо зӕгъокӀы,
Тамэхэр ренэу шъогъэжъы.

КъычӀэкӀын сэри сышъуфӕдэу,
Сыфӕцагъ сэ тыгъэнапэм,
Шъо къышъушӀошӀыра сыхэтэу,
СыкъымыкӀэу тыгъэкъуапэм?!

Зыми

рымышӀухэр

Зыми рымышӀур
МакӀо чэмахъо,
Е политикхэм зы цӀыф
Къахъхъо.
Чэмахъор иӀэнатӀэ
Езэгъы,
Политикыр —
ЛъыкӀотэным фэгъы.
КӀотэ зӕпытрӕр —
ЮкӀэ зыгорэм:
Зыфӕдэ шъыпкъэр
КъешӀэ зӕгорэм.
Политикэм зӕпстэури

Зӕпедзы,
Хым фӕдэу,
Шымыщыр къызхедзы,
Джаш къыхэкӀэу
Ӏэхъогъумэ къахъхъо,
Фӕягъэхӕп кӀонхэкӀэ
Чэмахъо.
Шъоф хъупӀэр
Хъурӕп зыкӀи зӕгъокӀы
Тхъэу Пан*
ӀугушӀукӀэу къапӕгъокӀы:
«Шъо шъуапӕрӕп,
Шъо шъуауужырӕп.
Шъукъеблагъ! Шъукъеблагъ!
Зӕпыужырӕп.

Джӕрпӕджэжъ

Пушкиным иусэ
ЗӕзгъэшӀӕшт езбырӕу.
ӀэпыӀэгъу-гъусэ
Сылӕхъушт еужырӕу.

КӀасӀи, сычъагъ мӕзым, —
Къышежъэ чӕу нӕзым, —
И «КӀымӕфӕ пчыхъэ»,
Усэ кӀӕкӀӕп, кӀыхъэ...

Седжэу есӕгъажъэ,
Згъӕлӕзэ сымакъэ.
ТемышӀӕуи башӕ,
Сӕдӕложы сакъэу.

Джӕрпӕджэжъым благъэу,
Сэ къыздиублагъэу,
Къыздӕло поӕтым,
Шагъуи тызыхӕтыр!

Джӕумэ-джауӕзэ усӕр
Дӕгъоу зӕзгъэшӀагъэ...
Къыздӕлӕгъэ гъусӕр —
Мӕзыри згъэтхъагъэ.

1. Пан — зӕкӀэ
природэм итхъ, Ӏахъомэ
яхъуемакӀу.

ГушыӀэмэ

сыкъауӀагъ...

КӀӕлӕцӀыкӀухэр
Зӕрӕгъӕджӕгъу,
Гур зышӕфхӕрӕу
Дӕхӕнӕгъу.
Зятэ-зынӕхэр
ЗиӀэ закӀэх:
Зӕрӕгъӕшхы,
КъырачъыхъакӀы...
Къогъу псӕзуми
АкӀольадӕх,
Джӕумэ-джауӕзэ
Пшъыгъэх, пагъэх.
ЗӕӀсӕжъхэм,
Зы пшъӕшъӕжъы
КъапӕшӀофӕ —
Шысыгъ мыхъыеу.
Джаш лъыпытӕу
Купыр пыхъагъ:
«Сыд пае
Укъытхъмыхъагъ?!»
КъариӀуагъ:
«Сэри сятэ сиӀагъ...»
ГушыӀэмэ
СыкъауӀагъ.

ГушыӀакӀэ

зӕрегъашӀэ

ГушыӀакӀэ зӕрегъашӀэ
Сикъорӕлӕфӕу Алыи цӀыкӀу.
Къегъӕдахэ тэ тигъашӀэ:
Тефӕу мэхъуми, лӕрыкӀу.
Нана, тата ылон ешӀэ,
Къыригъэхъу тэ тшӀоигъу.
ТӕгумӕкӀы, башӕ тешӀӕ...
Псалӕу зыхъуштыр сыдигъу?
Тызыфаер ешӀэм фӕдэу,
КъыӀушыӀыкӀрӕр бӕдӕд.
КъызгурыӀорэ тэ тхӕтӕп.
Тышыгъуазӕп, къын тыхӕт.
Ау къӕдгъоти тэ Ӏушыгъэ,
Сабыибзэ зӕ зытшӀыгъ.
НэшӀо-гушӀоу Алыи шхыгъэ:
«Тыгъэ!...» — ыӀуи, Ӏэ ышӀыгъ.

АБРЭДЖ Сафьет

Чыопсымрэ цыфымрэ яхъылӕагъэх

Бзыу цӀыкӀухэр

тэ

дгъӕшхӕштых

Бзыухэр чыӀэм боу пӀыкӀагъэх,
Шхын ямыӀэуи къэнагъэх...
Бзыу цӀыкӀухэр тэ дгъӕшхӕштых,
Ахэр тэ къӕдгъӕгушӀоштых.

Орӕд чӕфхэр къытфалон,
Тэри Ӏӕгу тафтеон.
Бзыу бынхэр къытжӕштых.
НекӀоба, зӕдӕдгъӕшхӕштых!

ТхъакӀумкӀыхъ

ТхъакӀумкӀыхъэм иджӕ-
дыгу
Бжыхъэ къэс зӕблехъу.
Ос къэсыгъом тыригъафӕу
Фыжъ цыкӀоу мэхъу.

ТхъакӀумкӀыхъэр осы фы-
жъым
ПсынкӀэу хӕкӀокӀӕшт,
ХъакӀэ-къуакӀэхэм амышхӕу
Псӕоуи къэнӕшт.

ТхъакӀумкӀыхъэм иджӕдыгу
Гъатхэм зӕблихъушт.
Зыгъылыгъыгъэ осыр текӀмэ,
ГъопчӕцӀыкӀоу хъушт.

Тхъаркъохэр тӕгъӕгушӀох

Осыр къэсы.
Хъотыр ехы.
Тэ кӀымафӕр
тыгу рехы!

Тэ тӕгушӀо, ау тэ-
лӕгъу:

Тхъаркъо бынхэм
къын альӕгъу.

Тэ хъалыгъур дгъӕтӕкъон,
Ахэм ахӕттӕкъон,
ЗагъӕшхӕкӀмэ, къӕчӕфыштых,
Ошъогу фыжъым зӕрӕфыштых!

ЦЫФЫМРЭ ГЪАШІЭМРЭ

Музей
кыфызэуахышт

СССР-м изаслуженнэ тренерэу, мыекьопэ бэнэплэ еджаплэм лъапсэ фэзышыгъэ Кобл Якъубэ дунаир зыхъожыгъэр илээс мэхъу. Цыф цырылом фэгъэхыгъэ музей непэ кызызуахышт.

Адыгэ къралыгъо университетым физкультурэмрэ дзюдомрэкІэ институт сыхъатыр 10-м непэ зэлулэр шаублэшт. Музеим икызызуахын тренерхэр, спортсменхэр, шІэныгъэлэжхэр, Кобл Якъу-

бэ ишлушлагъэ зыгъэлэплэхэрэр хэлэжъэштх. Музеим тарихым хэхъэгъэ сурэтхэр кышцагъэлэгъоштх, зэфэхысыжъ кьэбархэр кышчалотэштх. Сурэтым итыр: Кобл Якъуб.

ТХЫЛЪЫМ ИЛЪЭТЕГЪЭУЦУ

ИшлушлагъэкІэ кыытхэт

Урысыемрэ Адыгэ Республикэмрэ язаслуженнэ тренерэу, Мыекъуапэ гандбол бзылфыгъэ командэ щызэхъэгъэным клэщакІо фэхъугъэ Джэнчэтэ СултІан фэгъэхыгъэ тхылъыр тикъалэ кышцагъэкІыгъ. Ащ илээтегъэуцэ ехыллэгъэ зэхыхъэ Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ тхылъеджаплэ щыкІуагъ.

Гандбол бзылфыгъэ командэу «Адыфым» итренер шъхьаІэу, СССР-м изаслуженнэ тренерэу Виталий Барсуковыр, гандбол ешІэрэ тиспортсменкэхэр, гъэсэнныгъэм, культурэм, спортым Іоф ащызышІэхэу Кукэнэ Мурат, Лыбызу Сусан, Емтылль Юсыф, Едыдж Мэмэт, Цей Аслъанчэрий, нэмыкІхэри зэхыхъэм хэлэжъагъэх. Джэнчэтэ СултІан зэкІэми дэгъоу ашІэщтыгъ, ицІыфыгъэ пае агъэлэплэщтыгъ. Къэбарэу кьаІуатэ-

рэм уедэІузэ ухэщэтыкІы, тренер цІэрылоу кыытхэмытыжыыр нэгум кыкІагъэуцэ.

Лъэпкъ тхылъеджаплэм иІофышІэу Кучмэз Аминэт ыгъэхъазырыгъэ нэрылэгъу Іэпылэгъум республикэ гъэзетхэм кьащыхауыгъэ тхыгъэхэр, С. Джэнчэтэм ехыллэгъэ тхылъэу кыдагъэкІыгъэр, сурэт гъэшІэгъонхэр щыолэгъух. Адыгэ Республикэм изаслуженнэ артисткэу АфэшІэгъо Фаинэ зерищэгъэ зэхыхъэм кышцагушылагъ «Жизнь,

отданная гандболу» зыфиІорэ тхылъым кышцахуыгъэ тхыгъэхэр зыгуыиогъэхэу, Урысыем спортымкІэ изаслуженнэ мастерэу, С. Джэнчэтэм ыгъэсагъэу Анна Игнатченкэр.

Джэнчэтэ СултІан ыгу кытемыоужырэми, ишлушлагъэкІэ кызырэтхэтым, тренер цІэрылор зэрагъэлэплэрэм яеплыкІэхэр кыраІоулагъэх Адыгэ Республикэм и Парламент идепутатхэу Бырыцу Рэмэзанрэ Владимир Овчинниковырэм, РСФСР-м изаслуженнэ тренерэу Хъуажъ Мэджыдэ, клэлэцІыкІу-ныбжыкІэ спорт еджаплэхэм япашэхэу ХъакІэмыз Аслъанрэ Александр Тришинырэм, АР-м физкультурэмкІэ ыкІи спортымкІэ и Комитет итхъаматэ игуадзэу Джармэкъо Юсыф, мыекъопэ футбол клубэу «Зэкъошныгъэм» идиректор шъхьаІэу Нэтхъо Адам, кьэлэпчъэІутэу ешІэщтыгъэ апэрэ адыгэ пшъашгъэу Лыбызу Сусанэ, нэмыкІхэми.

ИщыІэныгъэ спортым фэзытыгъэ тренерым ыгъэсэгъэ нэгырабэ лъэтегъэуцэу щытлэгъугъ. Пчэгум кыхъэхъэ зэкІэри къэмыгушылагъэми, ягушысэхэр гурыІогъошІугъэх. «Адыфым» тІогъогъо Урысыем ятІонэрэ чІыплэр кышцадихыгъ. С. Джэнчэтэм ыгъэсагъэхэр дунаим, Европэм ячем-

пионкэх, Олимпиадэ джэгунхэм тыжыын медальхэр кьащыхагъэх. А. Натхъом, А. ХъакІэмызым, нэмыкІхэм зэрэхагъэу нефыкІыгъэу, Джэнчэтэ СултІан дунаир зеришъожыгъэр тигандбол лъэшэу кьэгоуагъ. Ащ ишлушлагъэ лыгъэкІотэгъэным фэшІиІофшІэклэагъэм нахъ куоу зыщыдгъэгъэзэн фае.

Тхылъым еджэгъошІу, гукъэкІыжхэр гъэшІэгъоных, Анна Игнатченкэм ишлушлагъэ осэ ин фашІыгъ. С. Джэнчэтэм фэгъэхыгъэ гукъэкІыжхэр зыдэт тхылъыр лъэтегъэуцэу хэлэжъагъэхэм аратыгъ. С. Джэнчэтэм ышнахыкІэу Налбый тхылъым икыдэгъэкІын зилахышІу хэзышІыхагъэхэм, зэхыхъэм кьекІоулагъэхэм лъэшэу зэрафэрээр кышцаІуагъ. СултІан лъэшэу ыгу рыхыщтыгъэ орэдэу «Адыгэхэр» зыфиІоу МэщбэшІэ Исхъакърэ Тутэ Зауррэ зэдаусыгъэр Адыгэ Республикэм изаслуженнэ артистэу Хъут Рустам лъэтегъэуцэу кышцаІуагъ.

Джэнчэтэ СултІан егъэшІэрэ ныбджэгъоу иІэщтхэм, илахылхэм ацІэкІэ зэхэщакІохэм «тхъашуегъэгъэсэу» ятІэложы, республикэ гандболыр лыгъэкІотэгъэнын зэкІэми зэдыгІиІофэу тэлытэ. СултІан фэдэ цыфхэр зырызых, лъэужэу кьагъанэрэр щыІэныгъэм хэкІуакІэрэп.

БАСКЕТБОЛ. АПШЪЭРЭ КУПЫР

ЯтІонэрэ кьекІокІыгъом тежэшт

«Динамо-МГТУ» Мыекъуапэ — «Иркут» Иркутск — 62:63 (10:19, 22:10, 18:7, 12:27). Мэзаем и 28-м Мыекъуапэ щызэлуагъэх. Зезыщагъэхэр: К. Беляков, В. Алексеев — тІури С.—Петербург, И. Куксов — Ростов-на-Дону. «Динамо-МГТУ»: Тусиков — 15, Гапошин — 0, Степанов — 7, Воротников — 7, Кубраков — 10, Чураев — 0, Стрелкин — 6, Хмара — 8, Хъакъун — 0, Янютин — 9.

Апшъэрэ купым шешІэрэ командэхэу финалныкъом хэхъагъэхэм яаужырэ зэлулэгъухэу Мыекъуапэ щыкІуагъэхэм упчІэу тІэр нахыбэ ашыгъ. Адыгеим ибаскетболистхэм ешІакІэу кьагъэлэгъуагъэм щыкІагъэхэр фэтэлэгъух. Апэрэ такыкыи 10-р 10:19-у, яшІэ-нэрэ такыкыи 10-р 12:27-у хъакІэмэ тшІуахыгъэх. Иркутскэ испортсменхэр дэгъоу зэрешІагъэхэр кыхэдгъэщызэ, тикомандэ тыубын фаеу тэлыгъэ. Аужырэ такыкыхэм хъакІэмэ хър-

джанэм Іэгуаор гуфит-шъхьафитэу радзэу, ухъумэн Іофыгъохэр тикомандэ зэригъэцакІэхэрэм тымгъэразэу тлэгъуштыгъэ.

Бысымхэр очко 15-кІэ хъакІэхэм апэ итхэу уахътэ кызырэхэкІыгъэр гукъэкІыжышІоу тилагъ. А. Тусиковым хъагъэм Іэгуаор редзэ, пчъагъэр 60:57-рэ мэхъу, кьэнагъэр такыкытІу. Е. Янютиным тазыр дзынхэр дэгъоу фызышІокІых, 62:57-рэ, кьэнагъэр 1.17-рэ. ХъакІэмэ зэкІэлыкІоу Іэгуаор радзэ, пчъагъэр 62:62-рэ, кьэнагъэр нэгъэ-

уплэпІэгъу 35-рэ. И. Хмарэ гуІэм хэтэу ыдыгъэ Іэгуаор хурджанэм кьегъэлэгъэжы. ХъакІэмэ Іэгуаор кьалэкІхъагъ, уахътэр агъэфедзэ апэкІэ кылыгъэх. КомандитІумэ яспортсменхэр яшыпкьэу зэнэкьокъух, Іэгуаом лъэбанэх. Зы нэгъэуплэпІэгъу кьэнагъэу «Иркутым» иешІакІоу

Е. Муравьевым тазыр дзыгъохэр егъэцакІэх, хъагъэм Іэгуаор зэ редзэ — 62:63-рэ. С. Воротниковым Іэгуаор В. Кубраковым ритыгъ. Зы нэгъэуплэпІэгъоу кьэнагъэр ыгъэфеди, ыужырэм Іэгуаор ыдыгъэ, ау хъагъэм ригъэфагъэ, ешІэгъур хъакІэмэ ахыгъ.

Мэфэкум зэрешІагъэхэр

«Старый Соболев» — «КАМИТ» — 75:67, «Самара» — «Динамо» Ставрополь — 82:68.

ЧыпІэхэр зэтэгъапшэх

1. «Динамо-МГТУ» — 9
2. «Иркут» — 8
3. «Старый Соболев» — 8
4. «КАМИТ» — 7
5. «Самара» — 7

6. «Динамо» Ст. — 6.
- Финалныкъом хэхъэгъэ командэхэу Мыекъуапэ шешІагъэхэр ятІонэрэ кьекІокІыгъоу Тверь щыкІоштым щызэлуагъэх.

НэкІубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТІЛЪ Нурбий.

Зэхэзыщагъэхэр:
Адыгэ Республикэм лъэпкъ ІофхэмкІэ, ІэкІыб кьэралхэм ашыпсэурэ тилэпкъэгъухэм адырІэ зэпхыныгъэхэмкІэ ыкІи кьэбар жъугъэм иамалхэмкІэ и Комитет
Адресыр: ур.Крестьянскэр, 236

Редактор
шъхьаІэр
ДЭРБЭ
ТИМУР

Редактор
шъхьаІэм
иапэрэ гуадзэр
МЭШІЛЭКЪО
Саид

ПшъэдэкІыжъ
зыхырэ
секретарыр

НЭПШІЭКЪУЙ
Заур

Редакциер
зыхъышІэр:
385000,
кь. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шъхьаІэм
иапэрэ
гуадзэр:
52-49-44,
редактор гуадзэр-
пшъэдэкІыжъ зы-
хырэ секретарыр:
52-16-77.

E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъаты-
гъэр:

Урысые Федерацием
хэутын ІофхэмкІэ,
телерадиокабэтын-
хэмкІэ ыкІи зэлы-
ІэсыкІэ амалхэмкІэ
и Министерствэ
и Темыр-Кавказ
чІыплэ гъэІоры-
шІапл, зэраушыхъа-
тыгъэ номерын
ПИ №ТУ23-00916

Зышыхауытэрэ

ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
кь. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Пчъагъэр
4010
Индексхэр
52161
52162
Зак. 589

Хэутыным
узщыкІэтхэнэу щыт
уахътэр
Сыхъатыр 18.00
ЗыщыкІэтхэгъэхэ
уахътэр
Сыхъатыр 18.00